

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

SUMAR EXECUTIV	5
CAPITOLUL I: INTRODUCERE	7
CONTEXTUL INTERNAȚIONAL AL DEZVOLTĂRII DURABILE.....	8
CONTEXTUL EUROPEAN AL DEZVOLTĂRII DURABILE.....	9
PERSPECTIVA ROMÂNIEI ASUPRA DEZVOLTĂRII DURABILE.....	10
CAPITOLUL II: OBIECTIVELE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ.....	12
OBIECTIVUL 1: FĂRĂ SĂRĂCIE	13
<i>Rata sărăciei</i>	13
<i>Măsuri adoptate în domeniul serviciilor și transferurilor sociale</i>	13
<i>Orizont 2020</i>	14
<i>Ținte 2030</i>	14
OBIECTIVUL 2: FOAMETE ZERO	15
<i>Malnutriția</i>	15
<i>Producția agricolă</i>	15
<i>Agricultura ecologică și produse tradiționale</i>	16
<i>Finanțarea Europeană</i>	17
<i>Orizont 2020</i>	17
<i>Ținte 2030</i>	17
OBIECTIVUL 3: SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE.....	19
<i>Sănătatea populației și speranța de viață</i>	19
<i>Finanțarea sistemului de sănătate</i>	19
<i>Infrastructura</i>	20
<i>Personalul medical</i>	20
<i>Mortalitatea maternă și infantilă</i>	20
<i>Vaccinarea</i>	20
<i>Bolile infecțioase</i>	21
<i>Bolile cronice</i>	21
<i>Consumul excesiv de substanțe nocive</i>	22
<i>Bolile psihice</i>	22
<i>Orizont 2020</i>	22
<i>Ținte 2030</i>	23
OBIECTIVUL 4: EDUCAȚIE DE CALITATE.....	24
<i>Educația formală</i>	24
<i>Infrastructura învățământului</i>	24
<i>Rata de părăsire timpurie</i>	25
<i>Educația pe tot parcursul vieții</i>	25
<i>Educația pentru Dezvoltare Durabilă</i>	25
<i>Finanțarea</i>	25
<i>Reforme adoptate</i>	26
<i>Orizont 2020</i>	27
<i>Ținte 2030</i>	27
OBIECTIVUL 5: EGALITATE DE GEN	29
<i>Disparitatea salarială</i>	29
<i>Violența împotriva femeilor</i>	29
<i>Femeile în funcții de conducere</i>	29
<i>Măsuri adoptate</i>	30
<i>Orizont 2020</i>	30
<i>Ținte 2030</i>	30
OBIECTIVUL 6: APĂ CURATĂ ȘI SANITAȚIE	31

<i>Utilizarea apei</i>	31
<i>Accesul populației la apă și calitatea apei</i>	31
<i>Sanitație</i>	33
<i>Orizont 2020</i>	34
<i>Ținte 2030</i>	34
OBIECTIVUL 7: ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE	35
<i>Infrastructura energetică</i>	35
<i>Securitatea energetică</i>	35
<i>Accesul la energie</i>	36
<i>Energia regenerabilă și eficiența energetică</i>	36
<i>Orizont 2020</i>	38
<i>Ținte 2030</i>	38
OBIECTIVUL 8: MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ	39
<i>Creșterea economică și competitivitatea</i>	39
<i>Sistemul financiar-bancar</i>	39
<i>Ocuparea forței de muncă</i>	40
<i>Start-Up și Climatul de Afaceri</i>	41
<i>Turismul</i>	41
<i>Dialogul social</i>	41
<i>Orizont 2020</i>	42
<i>Ținte 2030</i>	42
OBIECTIVUL 9: INDUSTRIE, INOVAȚIE ȘI INFRASTRUCTURĂ	43
<i>Infrastructura</i>	43
<i>Industrializarea durabilă</i>	44
<i>Cercetarea și inovarea</i>	45
<i>Orizont 2020</i>	45
<i>Ținte 2030</i>	46
OBIECTIVUL 10: INEGALITĂȚI REDUSE	47
<i>Reducerea decalajelor în interiorul țării</i>	47
<i>Inegalitățile între rural și urban</i>	48
<i>Decalajele față de statele UE</i>	48
<i>Combaterea discriminării</i>	48
<i>Orizont 2020</i>	49
<i>Ținte 2030</i>	49
OBIECTIVUL 11: ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE	50
<i>Locuințe decente</i>	50
<i>Riscul seismic</i>	51
<i>Calitatea Aerului</i>	51
<i>Dimensiunea culturală a dezvoltării durabile</i>	52
<i>Smart City (Oraș Inteligent)</i>	53
<i>Orizont 2020</i>	53
<i>Ținte 2030</i>	53
OBIECTIVUL 12: CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILĂ	55
<i>Politica industrială</i>	55
<i>Productivitatea resurselor</i>	55
<i>Tranziția către economia circulară</i>	56
<i>Etichetarea ecologică europeană</i>	56
<i>Sistemul UE de management de mediu și audit (EMAS)</i>	56
<i>Achiziții publice verzi</i>	56
<i>Managementul integrat al deșeurilor</i>	57
<i>Orizont 2020</i>	57
<i>Ținte 2030</i>	58
OBIECTIVUL 13: ACȚIUNE ÎN DOMENIUL SCHIMBĂRILOR CLIMATICE	59

<i>Schimbările climatice</i>	59
<i>Creșterea capacității de adaptare la efectele schimbărilor climatice</i>	60
<i>Orizont 2020</i>	61
<i>Ținte 2030</i>	61
OBIECTIVUL 14: VIAȚĂ ACVATICĂ	62
<i>Conservarea ecosistemelor marine și a zonelor costiere</i>	62
<i>Pescuitul durabil</i>	63
<i>Orizont 2020</i>	64
<i>Ținte 2030</i>	64
OBIECTIVUL 15: VIAȚA TERESTRĂ	65
<i>Conservarea biodiversității</i>	65
<i>Protecția și conservarea ecosistemelor forestiere</i>	67
<i>Protejarea solului</i>	67
<i>Orizont 2020</i>	68
<i>Ținte 2030</i>	68
OBIECTIVUL 16: PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE	70
<i>Capitalul social, bazele unei societăți pașnice și incluzive</i>	70
<i>Protecția și eradicarea violenței împotriva copilului</i>	70
<i>Multiculturalismul</i>	71
<i>Scăderea demografică</i>	72
<i>Transparența și accesul la justiție</i>	72
<i>Siguranța publică</i>	73
<i>Eficiența instituțiilor administrative</i>	73
<i>Orizont 2020</i>	74
<i>Ținte 2030</i>	74
OBIECTIVUL 17: PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR	75
<i>Asistența Oficială pentru Dezvoltare (AOD)</i>	75
<i>Uniunea Europeană</i>	76
<i>Securitatea națională și parteneriatele internaționale</i>	76
<i>Coerența politicilor în plan intern</i>	77
<i>Orizont 2020</i>	77
<i>Ținte 2030</i>	77
CAPITOLUL III: IMPLEMENTARE ȘI MONITORIZARE	78
IMPLEMENTARE	78
<i>Comitetul Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
<i>Nuclee pentru Dezvoltare Durabilă și experți</i>	79
<i>Coaliția pentru Dezvoltare Durabilă</i>	79
<i>Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă</i>	79
<i>Plan de acțiune și alte inițiative</i>	80
MONITORIZARE	80
<i>Institutul Național de Statistică și setul de indicatori naționali</i>	80
<i>Raportare – Nivel UE și ONU</i>	80

Lista de abrevieri

ANL	Agenția Națională pentru Locuințe
AOD	Asistența Oficială pentru Dezvoltare
BNR	Banca Națională a României
CE	Comisia Europeană
CEDAW	Convenția ONU privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Împotriva Femeilor
CDI	Cercetare, dezvoltare, inovare
CNCIS	Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior
EMAS	Sistemul Comunitar pentru Managementul de Mediu și Audit
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FND	Fondul Național de Dezvoltare
FSDI	Fondul Suveran de Dezvoltare și Investiții
GES	Gaze cu Efect de Seră
ha	Hectar
HG	Hotărâre a Guvernului
HLPF	High Level Political Forum - Forumul Politic la Nivel Înalt pentru dezvoltare durabilă, sub auspiciile ECOSOC
IGC	Indicele Global al Competitivității
INFP	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizica Pământului
INS	Institutul Național de Statistică
ISD	Investiții Străine Directe
ML	Grade (seismice) pe scara Richter
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
ODA	Asistență Oficială pentru Dezvoltare/ Official Development Assistance
ODD	Obiective de Dezvoltare Durabilă
OECD	Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONU	Organizației Națiunilor Unite
PFA	Persoană fizică autorizată
PIB (PPC)	Produsul Intern Brut
PISA	Programme for International Student Assessment
PNCCF	Programul Național de Cadastru și Carte Funciară
PNDR	Programului Național de Dezvoltare Rurală
POCA	Programul Operațional Capacitate Administrativă
POIM	Programul Operațional Infrastructura Mare
POPAM	Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
RABLA	Programul de Stimulare a Înnoirii Parcului Auto
RAN	Repertoriul Arheologic Național
RNCIS	Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior
SC	Sistemele de Canalizare
SCAP	Strategia pentru consolidarea administrației publice pentru orizontul de timp 2014-2020
SCE	Sistem de Colectare și Epurare
SCI	Site-uri de Importanță Comunitară
SNDD	Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030
SPA	Protecție Specială Avifaunistică
SPC	Standardul Puterii de Cumpărare
TEP	Tone Echivalent Petrol
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor
TVA	Taxa pe Valoarea Adăugată
UE	Uniunea Europeană
WEF	World Economic Forum

Sumar executiv

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015. UE a adoptat Concluziile Consiliului UE din 20 iunie 2017 prin documentul „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă”, care definesc principalele direcții de acțiune ale statelor membre ale UE pentru implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Documentarea și fundamentarea strategiei s-au realizat pe baza rapoartelor primite de la ministere și alte instituții centrale, elaborate în acest scop, materialelor de sinteză elaborate sub egida Academiei Române și altor foruri științifice și academice, datelor accesibile ale instituțiilor europene și ale ONU, sugestiilor și recomandărilor consemnate în urma consultărilor publice cu mediul de afaceri, mediul universitar, institute naționale de cercetare-dezvoltare, ONG-uri și exponenții reprezentativi ai societății civile, precum și a contribuțiilor unor experți individuali.

Strategia este structurată pe trei capitole:

Capitolul I - Introducere prezintă o cronologie recentă a evoluției conceptului de dezvoltare durabilă din perspectiva internațională, europeană și națională, precum și a modului în care acesta s-a materializat treptat atât în documentele programatice ale ONU și UE, cât și în politicile publice ale României.

Capitolul II - Obiective pentru Dezvoltare Durabilă prezintă stadiul actual de dezvoltare al României, ca urmare a implementării *Strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030*, aprobată de Guvern în noiembrie 2008. Se relevă neajunsurile constatate și se identifică domeniile specifice în care sunt necesare eforturi și resurse suplimentare pentru realizarea obiectivelor de convergență și apropierea semnificativă de media UE la principalii indicatori ai dezvoltării durabile. Capitolul II prezintă totodată țintele naționale pentru fiecare dintre cele 17 ODD, respectiv *Orizont 2020* pentru măsurile preconizate și *Ținte 2030* pentru eşalonarea rațională a eforturilor destinate atingerii acestui scop.

Capitolul III - Implementare și Monitorizare prezintă deciziile ce urmează a fi luate pentru a se asigura cadrul operațional pentru implementarea și monitorizarea realizării obiectivelor și țăintelor concrete ale Strategiei. Scopul este asigurarea coerenței acțiunilor guvernamentale și creșterea implicării active a tuturor factorilor relevanți ai societății și a acțiunilor

cetățenești, având drept motivație asigurarea îmbinării armonioase a celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile pentru transformarea într-o societate durabilă.

Capitolul I: Introducere

România are nevoie de o schimbare a paradigmei prezente de dezvoltare pentru a face față provocărilor secolului XXI. Trăim o perioadă marcată de procesul de globalizare, de accentuare a inegalităților și de agravare a problemelor de mediu. Dezvoltarea durabilă este soluția. Strategia națională se adresează acestor provocări, propunând tranziția spre o dezvoltare durabilă bazată pe principiile și în spiritul Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, ca membră a unei Uniuni Europene prospere și revigorate.

Dezvoltarea Durabilă reprezintă, în contextul românesc, dorința realizării unui echilibru, o sinteză între aspirațiile cetățeanului născut liber, societatea de care depinde și prin care se definește și contextul care permite realizarea de sine. Acest echilibru pornește de la om, actor central care caută un echilibru individual și condiții favorabile pentru a se realiza. Condițiile favorabile sunt influențate de societatea care trebuie să îl susțină și să îl motiveze și de mediul prin care se regăsește și își poate găsi echilibrul. Rolul statului în contextul dezvoltării durabile este să ajute la realizarea acestui echilibru, nu doar pentru cetățenii de acum, dar și pentru generațiile viitoare.

Strategia precedentă a sprijinit revenirea din criza economică și financiară resimțită după anul 2008. Acum este nevoie de o nouă abordare în pragul anilor 2020 care să țină cont de realitățile economice, sociale și de mediu de la nivel mondial, european și național, cu un orizont de timp care să privească peste generații, care să satisfacă „nevoile generației actuale fără a compromite șansele viitoarelor generații de a-și satisface propriile nevoi”¹.

Dacă în ultimii zece ani țintele României erau stabilite în raport cu evoluția economiei mondiale și în concordanță cu politicile UE, acum atât România, cât și UE trebuie să-și reprojecțeze prioritățile pe termen mediu și lung pentru atingerea obiectivelor din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, adoptată în cadrul Summit-ului Organizației Națiunilor Unite, în septembrie 2015². Aceasta este o cale sigură prin care se poate realiza un viitor mai bun generațiilor viitoare.

România, alături de alte 192 de state, și-a asumat stabilirea cadrului național pentru susținerea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, care include un set de 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă și Agenda de Acțiune de la Addis-Abeba. Planul de acțiune global, pe care România alege să-l susțină în următorii ani, se adresează ameliorării sărăciei, combaterii inegalităților, injustiției sociale și protejării planetei până în anul 2030. Este un plan de acțiune pentru oameni, planetă și prosperitate, prin care se urmărește consolidarea unui climat de siguranță și libertate, în care „nimeni nu va fi lăsat în urmă”³.

¹ G.H. Brundland, 1987 – Report of the World Commission on Environment and Development – Our Common Future, UN, 1987, item 27, p. 15

² Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

³ Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, Declaration, /Introduction/item 4 <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Contextul internațional al dezvoltării durabile

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a rezultat în urma unui proces internațional îndelungat de analiză, care recunoaște că problemele globale se pot rezolva doar prin soluții la nivel global. Modificarea percepției și conștientizarea evoluției fără precedent a societății, creșterea natalității la scară globală, a accelerării economiilor țărilor în curs de dezvoltare și a disparităților sociale au pus în evidență limitele creșterii planetare. Creșterea prețurilor la anumite resurse a evidențiat faptul că Pământul își poate epuiza resursele fizice regenerabile și neregenerabile, conducând la un dezechilibru catastrofal⁴.

Bazele progresului în domeniul protecției mediului, corelat cu dezvoltarea, au fost introduse pentru prima dată pe agenda internațională la Conferința de la Stockholm (1972). Rezultatul a fost crearea Programului ONU pentru mediu prin adoptarea unei Declarații privind protecția mediului în scopul de „a apăra și îmbunătăți mediul uman pentru generațiile prezente și viitoare”. La această conferință s-a conferit legitimitate conceptului de dezvoltare durabilă cu cei trei piloni: **economic, social și de mediu**⁵.

Cei trei piloni prin care Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă se structurează au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland (1987)⁶:

1. **ECHITATEA SOCIALĂ** – prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării
2. **CREȘTEREA ECONOMICĂ** – la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate
3. **MEDIUL** – cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Această abordare a fost posibilă prin punerea în evidență a conceptului de „depășire a limitelor”. S-a conștientizat că resursele naturale, de care societatea are nevoie și care sunt limitate, au fost depășite, creând în același timp un dezechilibru ecologic la nivel planetar, prin creșterea economică iresponsabilă. Astfel, s-a constatat că numai prin susținerea simultană a celor trei piloni – social, economic și de mediu – se poate ajunge la o dezvoltare durabilă și la un viitor comun la nivel global.

Primul Summit al Națiunilor Unite pentru mediu și dezvoltare de la Rio, în 1992, a abordat reducerea ponderii economice, astfel încât să nu fie afectată capacitatea de menținere a echilibrului biofizic al Pământului, fără a renunța însă la bunăstarea socială. Declarația de la Rio⁷ și Agenda 21 au dezvoltat teme de mediu în beneficiul social și anume: calitatea vieții, utilizarea resurselor naturale, protecția bunurilor globale, managementul comunităților

⁴ Club of Rome (1970), <https://www.clubofrome.org/report/the-limits-to-growth/>

⁵ Stockholm Conference (1972), United Nations Conference on the Human Environment, June 5-16, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/humanenvironment>

⁶ Brundtland Report (1987), https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-_milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html

⁷ Rio Declaration on Environment and Development (1992), <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

umane și creșterea economică⁸.

Summit-ul Mileniului, din 2000, a ratificat Declarația Mileniului, **primul document cadru la nivel internațional pentru combaterea sărăciei, a foametei, a bolilor și inegalităților la nivel mondial**. Pentru a realiza aspirațiile Declarației Mileniului, s-au definit 8 obiective specifice de dezvoltare, cunoscute ca Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, 21 de ținte și 60 de indicatori, cu termen de realizare 2015⁹.

Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă Rio+20, din 2012, a elaborat documentul **Viitorul pe care îl dorim**, care a înregistrat progresele în direcția realizării Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și a făcut trecerea către stabilirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru Agenda de după 2015. Acest document este o recunoaștere în continuare a importanței celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – social, economic și de mediu¹⁰.

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă - Transformarea lumii noastre, adoptată la 25 septembrie 2015 de șefii de stat și guverne din 193 de țări, în cadrul Adunării Generale a ONU, este o versiune, fundamental modificată, a cadrului conceptual al dezvoltării durabile, structurată pe un pachet de 17 obiective de dezvoltare durabilă, susținute prin 169 de ținte subiacente.

Agenda 2030 solicită acțiuni din partea tuturor țărilor, sărace, bogate și cu venituri medii. Recunoaște că încetarea sărăciei trebuie să fie însoțită de un plan care să contribuie la creștere economică și abordează o serie de nevoi sociale, inclusiv educație, sănătate, protecție socială și locuri de muncă, abordând în același timp problemele combaterii schimbărilor climatice și protecția mediului. Aceasta acoperă, de asemenea, aspecte precum inegalitatea, infrastructura, energia, consumul, biodiversitatea, oceanele și industrializarea. Agenda promovează implicarea tuturor părților interesate, prin democratizarea procesului decizional pe tema dezvoltării durabile. Se subliniază responsabilitatea și rolul generațiilor tinere pentru crearea dezvoltării durabile.

Contextul european al dezvoltării durabile

În cadrul UE, începând cu anul 2006¹¹, conceptul de dezvoltare durabilă a fost integrat în **Strategia pentru o Europă Extinsă**, într-o viziune strategică unitară și coerentă, având ca **obiectiv general** îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare, pentru crearea unor comunități durabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei, în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale.

În 2010, ca o continuare a dezvoltării durabile a UE, a fost adoptată **Strategia Europa 2020**¹² de promovare a creșterii inteligente (bazată pe: educație, cercetare, inovare), durabile

⁸ United Nations Conference on Sustainable Development, Rio 1992 & Agenda 21, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

⁹ Millennium Summit (2000), http://www.un.org/en/events/pastevents/millennium_summit.shtml

¹⁰ United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20 (2012), <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

¹¹ Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE revizuită – Angajament pentru realizarea dezvoltării durabile, Consiliul UE, Bruxelles, 26 iunie 2006

¹² EUROPA 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COM(2010) 2020 final, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/Europa2021/Strategia_Europa_2020.pdf

(bazată pe reducerea emisiilor de carbon, eficiență energetică, resurse regenerabile) și incluzive (crearea de noi locuri de muncă, reducerea sărăciei etc.). Alături de statele membre și respectând principiul subsidiarității **UE s-a angajat să devină lider în punerea în aplicare a Agendei 2030 și, implicit, a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă.**

Comisia Europeană a prezentat în 22 noiembrie 2016 Comunicarea „*Pașii următori pentru un viitor european durabil*”¹³. Documentul prezintă răspunsul Uniunii Europene la Agenda 2030 și confirmă integrarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în cadrul politicii europene și în prioritățile actuale ale Comisiei Europene, evaluarea situației și identificarea celor mai relevante preocupări privind durabilitatea. Prin această comunicare, Uniunea Europeană s-a angajat în favoarea unei dezvoltări durabile prin care „să asigure o viață demnă pentru toți respectând limitele planetei, care să reunească prosperitatea și eficiența economică, societăți pașnice, incluziunea socială și responsabilitatea față de mediu”. Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „*Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Răspunsul UE la Agenda 2030 este de a integra cele 17 ODD în politicile publice ale Uniunii, în scopul sprijinirii efortului global de construire a unui viitor durabil în colaborare cu partenerii săi. Cele 17 ODD sunt deja urmărite de multe dintre politicile Uniunii Europene, iar România, ca membră a acestei comunități, își propune prin această strategie abordarea integrată a obiectivelor din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Perspectiva României asupra dezvoltării durabile

Pornind de la ideea că beneficiile dezvoltării economice trebuie să fie mai mari decât costurile, inclusiv cele legate de conservarea și îmbunătățirea mediului, prima strategie de dezvoltare durabilă a României din 1999 a avut ca obiectiv îmbunătățirea progresivă și menținerea bunăstării populației în corelare cu cerințele folosirii raționale a resurselor naturale și ale conservării ecosistemelor. Aderarea la Uniunea Europeană în 2007 a ajustat prioritățile naționale, prin *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă. Orizonturi 2013-2020-2030* (SNDD), aprobată de Guvernul României la 12 noiembrie 2008, vizând reducerea decalajului socio-economic față de cel al statelor membre ale Uniunii Europene.

Pentru ca dezvoltarea durabilă să reușească în România și, prin urmare Agenda 2030, împreună cu angajamentele Uniunii Europene, această strategie este construită în jurul cetățeanului și nevoilor generațiilor viitoare.

Strategia pleacă de la premisa că, dezvoltarea durabilă prezintă un cadru de gândire care, odată însușit de către cetățean, va ajuta la crearea unei societăți mai echitabile, definită prin echilibru și solidaritate și care să poată face față schimbărilor aduse de probleme actuale globale, regionale și naționale, inclusiv scăderea demografică. Grija statului față de cetățean și respectul cetățeanului față de instituții, față de aproapele său, de valorile morale și diversitatea culturală și etnică vor duce la o societate durabilă.

¹³ COM(2016)793 - Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions “Next steps for a sustainable European future European action for sustainability”

Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii României. Deși economia unei țări adeseori se măsoară prin cifre, care nu iau în considerare potențialul cetățeanului, transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un nou mod de acțiune care să se centreze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor. O asemenea abordare va crea o cultură a antreprenoriatului în care cetățeanul se poate realiza material și aspirațional.

Sub aspect social este nevoie de o societate coezivă, care să beneficieze de îmbunătățirea sistemului de educație și sănătate, de reducerea inegalităților dintre bărbați și femei, dintre mediul urban și rural, care să conducă la promovarea unei societăți deschise, în care cetățenii se pot simți apreciați și sprijiniți. E nevoie de cultivarea rezilienței populației, în așa fel încât cetățeanul, într-un cadru instituțional echitabil, să își poată realiza visurile acasă. În același timp, statul trebuie să ajute la sporirea potențialului cetățeanului prin abordarea problemelor legate de sănătate, de educație și de limitele pieței libere, probleme la care se poate răspunde prin politici publice, rezultatul fiind un nivel de trai cât mai ridicat pentru toți cetățenii. Sporirea capitalului social – crearea unui simț civic definit prin încredere între cetățeni - va conduce la deblocarea potențialului cetățenilor români pentru a se realiza prin forțe proprii, asigurând totodată și dezvoltarea durabilă a comunităților lor.

Conștientizarea importanței mediului a crescut semnificativ în ultimii ani, atât în ceea ce privește mediul natural, cât și la cel antropic. Protejarea naturii este responsabilitatea tuturor datorită impactului biunivoc om – mediu, dar și o oportunitate a cetățenilor de a se uni într-un scop nobil, prin conștientizarea acestei responsabilități. Realizarea unui mediu antropic durabil poate fi atins prin cultivarea unui sentiment de apartenență și de comunitate, care să elimine simțul singurătății cetățeanului, factor de risc în realizarea potențialului personal și, în ultimă instanță, a funcționării comunitare.

Ca membră a comunității internaționale, dar mai ales ca membră a Uniunii Europene, România are interesul de a implementa principiile dezvoltării durabile pe plan național. Strategia susține ca România să fie în 2030 o țară membră a unei Uniunii Europene puternice, în care decalajele dintre țări vor fi reduse, iar cetățenii României vor putea trăi într-o țară în care statul servește nevoile fiecărui cetățean într-un mod echitabil, eficient și cu preocupări crescute și constante pentru un mediu curat.

Capitolul II: **Obiectivele pentru Dezvoltare Durabilă**

Evaluarea primului deceniu de implementare a Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă la orizontul anilor 2013-2020-2030, din 2008, se suprapune în mare cu perioada de când România a devenit stat membru cu drepturi și obligații depline în cadrul Uniunii Europene. În acest fel se poate constata că a existat de la început un înalt grad de congruență conceptuală și operațională între obiectivele dezvoltării durabile și cele ale integrării europene a țării.

Dacă în etapa de tranziție conceptul de dezvoltare durabilă a fost acceptat mai mult declarativ, ca urmare a însușirii documentelor ONU în materie, după anul 2000, odată cu începerea tratatelor de aderare la UE, el a devenit o parte integrantă a construcției legislative și instituționale, găsindu-și reflectarea în principalele direcții ale politicii de stat. Se poate aprecia că încorporarea acquisului comunitar și aplicarea instrumentelor de lucru agreeate la nivelul UE au constituit principalul motor al alinierii accelerate a României la principiile și practicile dezvoltării durabile.

Primii doi ani de la aderarea la UE au marcat o creștere dinamică a economiei românești, justificând asumarea unor obiective strategice și ținte de etapă ambițioase pentru perioada următoare. Însă criza economico-financiară a afectat grav România, a dus la o cădere drastică a produsului intern brut (PIB) și a veniturilor populației și s-a prelungit, prin efectele sale până în 2010-2011. Criza a scos în evidență o seamă de vulnerabilități structurale și funcționale persistente care impun resetarea unor priorități, cu mobilizarea corespunzătoare a resurselor bugetare proprii și utilizarea rațională a fondurilor de solidaritate, coeziune, agricultură și dezvoltare rurală alocate României prin actualul și viitorul cadru financiar multianual ale UE.

În ansamblu, în ciuda dificultăților întâmpinate, bilanțul primului deceniu de implementare a SNDD este pozitiv, demonstrând reziliența și sustenabilitatea opțiunilor strategice ale societății românești și apartenența sa la UE. Această apreciere este susținută de faptul că produsul intern brut al României calculat la paritatea puterii de cumpărare a sporit de la 39% din media UE în 2006 la 63% în 2017, cu perspectiva realistă, potrivit programului de convergență, să ajungă la 80% în 2020.

Conform sondajelor Eurobarometrului din primăvara anului 2018, cetățenii României își mențin atitudinea optimistă cu privire la viitorul lor european în proporție de 65% în comparație cu media de 58% în totalitatea statelor membre ale UE¹⁴. Se crează astfel premisele materiale pentru îndeplinirea obiectivelor și țintelor Strategiei în conformitate cu Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a ONU și cu dispozițiile relevante ale UE.

În continuare, se relevă neajunsurile constatate și se identifică domeniile specifice în care sunt necesare eforturi și resurse suplimentare pentru realizarea obiectivelor de convergență și apropierea semnificativă de media Uniunii Europene.

¹⁴ European Commission – Standard Eurobarometer 89 Spring 2018

Obiectivul 1: Fără sărăcie

Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Globalizarea a contribuit la reducerea sărăciei absolute, însă este necesară continuarea eforturilor de reducere a sărăciei relative și pentru a asigura o viață demnă pentru toți. În acest scop, Agenda 2030 țintește segmentele periferice din societate și încurajează orientarea societății într-o direcție care să asigure cetățenilor o viață echitabilă, demnă și prosperă.

Strategia își propune reducerea numărului cetățenilor care trăiesc în sărăcie severă și relativă în toate dimensiunile acesteia, potrivit definițiilor naționale. Strategia are în vedere reducerea numărului de persoane care trăiesc sub pragul de sărăcie, stimularea participării pe piața muncii a persoanelor apte de muncă, dezvoltarea sistemului de protecție și asistență socială.

Rata sărăciei

România înregistrează o pondere ridicată a persoanelor care suferă de deprivare materială severă, raportată la media UE. Conform datelor INS din 2016, procentul de persoane care suferă de deprivare materială severă era de 23,8%¹⁵.

Rata sărăciei relative în perioada 2007-2016 (stabilită la nivelul de 60% din mediana veniturilor disponibile pe adult-echivalent) a fost evaluată de INS la 24,6-25,3%, față de nivelul mediu din UE de 16,6-17,3%. Conform Eurostat, în 2016, 49,2% dintre copiii din România, cu vârste cuprinse între de 0 și 17 ani, prezentau risc de excluziune socială, comparativ cu media UE de 26,4%, România înregistrând cel mai mare număr de astfel de cazuri¹⁶. Coeficientul GINI, care măsoară gradul inegalității în societate, a fost, de asemenea, în creștere în România.

Măsuri adoptate în domeniul serviciilor și transferurilor sociale

A fost revizuit cadrul legislativ în domeniul serviciilor sociale, al prevenirii marginalizării și excluziunii sociale, al incluziunii sociale prin ocupare, prin: adoptarea Legii asistenței sociale nr. 292/2011 (a adus elemente de reformă care au stabilit complementaritatea dintre cele două componente ale asistenței sociale și măsuri integrate de asistență socială pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială, pentru asistența socială a copilului și a familiei, asistența socială a persoanelor cu dizabilități și asistența socială a persoanelor vârstnice); aprobarea *Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020* și a Planului strategic de acțiuni pentru perioada 2015-2020; aprobarea *Strategiei naționale pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice pentru perioada 2015-2020* și a Planului operațional de acțiuni pentru perioada 2016-2020.

¹⁵ Institutul Național de Statistică - Rata deprivării materiale severe, pe macroregiuni și regiuni de dezvoltare

¹⁶ Eurostat – Income and Living Conditions, EU Children at risk of poverty or social exclusion

Cadrul legislativ și cuantumul beneficiilor de asistență socială au fost îmbunătățite în perioada 2009-2017 prin programele de acordare și majorare a alocațiilor de stat pentru copii, pentru susținerea familiei și de plasament, prin programul de acordare a concediului și indemnizației pentru creșterea copilului, programul de acordare a ajutorului social, programul de acordare a ajutoarelor pentru încălzirea locuinței, programul privind stimularea participării la învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate.

A fost aprobată Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune, care reglementează instituirea acestui tip de venit, ca beneficiu de asistență socială acordat familiilor și persoanelor singure aflate în situație de dificultate, în scopul prevenirii și combaterii sărăciei și riscului de excluziune socială.

Legea nr. 219/2015 privind economia socială, cu modificările și completările ulterioare, a creat premisele necesare dezvoltării domeniului economiei sociale în România, cu impact direct asupra incluziunii sociale prin ocuparea persoanelor din grupuri vulnerabile. În luna octombrie 2017, la nivel național erau atestate 97 de întreprinderi sociale (în 33 de județe) și certificate 8 întreprinderi sociale de inserție (în 5 județe).

A fost elaborată *Strategia Națională în domeniul politicii pentru tineret 2015-2020* aprobată în anul 2015, care abordează politicile pentru tinerii de 14-35 ani. Pentru a contribui la incluziunea socială a tinerilor, aceasta conține măsuri și direcții de acțiune pentru tinerii care au părăsit instituțiile de plasament, tineri ai străzii, tineri fără acces la o locuință și fără perspectiva obținerii unei, tineri romi, tineri cu nevoi educaționale speciale, tineri victime ale exploatării, tineri cu HIV/SIDA și tineri victime ale discriminării.

În 2016 a fost aprobată *Strategia națională „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” 2016-2020* și Planul operațional privind implementarea acesteia.

Orizont 2020

- Stabilirea unor standarde durabile de calitate și de cost pentru toate serviciile sociale, vizând în mod special pe cele destinate grupurilor vulnerabile
- Dezvoltarea unui sistem național de indicatori de incluziune socială prin integrarea tuturor bazelor de date din sfera asistenței sociale în regim digitalizat care să țină cont de mobilitatea socială; monitorizarea anuală efectivă a rezultatelor pe baza acestor indicatori
- Stimularea participării pe piața muncii a persoanelor apte de muncă aflate în risc de excluziune prin dezvoltarea măsurilor active de consiliere și asistență socială

Ținte 2030

- Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii
- Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă
- Consolidarea sistemului național unitar a serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme

Obiectivul 2: Foamete zero

Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

România a depășit, în mare măsură, problemele legate de foamete, dar se dezvoltă noi provocări legate de nutriție. Pentru o societate mai sănătoasă, trebuie dezvoltată o agricultură durabilă și conștientizarea importanței nutriției sănătoase. România deține locul al șaselea în Europa din perspectiva suprafeței agricole utilizate¹⁷, motiv pentru care eficiența agricolă, consolidarea exploatațiilor agricole și a întreprinderilor de procesare alimentară, sunt o prioritate.

Strategia vizează dezvoltarea unui sector agroalimentar durabil și competitiv pentru îmbunătățirea calității vieții și asigurării unor condiții de viață în mediul rural apropiate de cele din mediul urban, promovarea producției autohtone și ecologice și valorificarea produselor tradiționale și montane cu valoare adăugată.

Malnutriția

Cazurile de malnutriție depistate la copiii de până la 14 ani, provenind preponderent din mediile dezavantajate sau vulnerabile, au înregistrat o scădere ușoară, menținându-se totuși la peste 3.000 pe an. Situația are perspective de ameliorare după introducerea mecanismului de asistență medicală comunitară pentru ameliorarea accesului și incluziunii, în care funcționează 1.100 asistenți medicali și 420 medietori sanitari.

În 2014 obezitatea afecta 15,9 % din europenii cu vârsta de peste 18 ani, iar 35,7% erau pre-obezi, ceea ce indică faptul că mai mult de jumătate dintre adulții europeni aveau exces de greutate. Rata obezității în România era sub 10% în 2014, fiind țara europeană cu cea mai mică rată, dar aceasta are tendință de creștere¹⁸.

Producția agricolă

Agricultura ocupă un loc important în economia României și are perspective considerabile de dezvoltare în context european, datorită condițiilor pedoclimatice favorabile și potențialului în sfera producției ecologice. În perioada 1995-2016, contribuția agriculturii la formarea PIB-ului național a înregistrat o scădere majoră, de la 14,7% în 1995 la 4,7% în 2016, în condițiile în care ponderea forței de muncă ocupată în agricultură avea o valoare foarte apropiată de cea înregistrată în 1995.

În anul 2015, ponderea forței de muncă în agricultură, în România, era de 25,9%, fiind cea mai mare pondere din UE, a cărei medie era de 4,4%. 84% dintre lucrătorii în agricultură din

¹⁷ Eurostat – Land Cover Statistics

¹⁸ Raport Eurostat, mai 2017, Stadiul actual de îndeplinire a obiectivelor de dezvoltare durabilă de către UE și statele membre

România se încadra în categoria personalului nesalariat, în timp ce ponderea medie a lucrătorilor nesalariați din sectorul agricol în UE era de 72%, valoarea adăugată brută generată la nivel de lucrător fiind redusă cu circa 50% față de media UE¹⁹.

Toate acestea arată că agricultura românească se confruntă cu o problemă majoră privind productivitatea scăzută a muncii și implicit randament relativ mic al producției agricole. În ciuda productivității scăzute, România este printre principalii exportatori de porumb și grâu la nivel mondial, datorită mărimii suprafeței agricole disponibile. Astfel, provocarea viitoare este de a îmbunătăți nivelul productivității agricole, fără a periclita factorii de mediu (aer, apă, calitatea solului, biodiversitatea), prin eliminarea principalilor factori limitatori ai randamentului producției: fragmentarea exploatațiilor agricole și lipsa cooperării între fermieri (aproape 75% din fermele din România au o suprafață mai mică de 2 ha și 70% au venituri mai mici de 2.000 euro), nivelul de pregătire a fermierilor, nivelul redus de capitalizare, statutul profesional nedefinit cu claritate al agricultorului, nivelul de dotare tehnologică a fermelor.

România este mult în urma altor țări europene din punctul de vedere al sistemului de irigații, în condițiile în care seceta afectează frecvent peste 50% din terenul agricol, iar numai 12% din terenul agricol dispune de irigații viabile. În anul 2016, a fost elaborat și aprobat *Programul Național de Reabilitare a Infrastructurii Principale de Irigații din România*, cu o valoare a investițiilor de cca. 1 miliard euro, care vizează adaptarea agriculturii la schimbările climatice și reducerea efectelor acestora asupra producției agricole, în principal, dar și asupra altor factori de mediu, precum și a populației, prin reabilitarea infrastructurii principale de irigații existente și aparținând domeniului public al statului.

Agricultura ecologică și produse tradiționale

Agricultura ecologică este un sistem dinamic în România, înregistrând în ultima perioadă o tendință ascendentă. În anul 2010, totalul suprafeței cultivate după metoda de producție ecologică era de 182.706 ha (cca. 1,4% din totalul suprafeței agricole utilizate), iar la sfârșitul anului 2017 de 258.470,927 ha, cu un număr total de aproximativ 8.434 de operatori certificați în sistemul de agricultură ecologică, o creștere de circa 41,5%.

În vederea creșterii competitivității, a încurajării produselor locale și a protejării resurselor naturale a fost creat cadrul legislativ privind atestarea produselor tradiționale, rețetelor consacrate și utilizarea mențiunii facultative de calitate „produs montan” – acesta din urmă în scopul dezvoltării zonelor montane, pentru sprijinirea producătorilor din aceste areale și pentru creșterea valorii adăugate a produselor. Înregistrarea produselor în sisteme de calitate naționale și europene reprezintă o sursă de valorificare a produselor ale căror caracteristici sunt legate de originea geografică, benefică pentru economia rurală. Astfel, sistemele de calitate pun accentul atât pe producția de bunuri alimentare calitative, cât și pe siguranța și securitatea alimentară a consumatorilor.

¹⁹ Eurostat - Date statistice privind structura exploatațiilor agricole

Cercetarea, noile tehnologii și materii prime, cât și o mai bună utilizare a nutrienților sau a tratamentului gunoiului de grajd pot schimba modul de producție agricolă de astăzi, pentru trecerea la o economie circulară funcțională. Este necesară o analiză a calității nutriționale a produselor agricole, întrucât conținutul de nutrienți a anumitor categorii de legume este în scădere din cauza utilizării masive a pesticidelor și fertilizanților non-organici.

Finanțarea Europeană

Implementarea politicilor agricole ale UE a sporit într-o oarecare măsură sustenabilitatea economiei agrare românești prin racordarea la normele și standardele comunitare de calitate și competitivitate, inclusiv sub aspect ecologic și susținerea financiară a fermelor mari prin plăți directe în cadrul mecanismelor de Politică Agricolă Comună (PAC).

Cu toate acestea, în cei 10 ani de la aderarea la UE, nu s-a reușit găsirea unor soluții practice pentru sprijinirea micilor gospodării de subsistență, astfel încât 2,6 milioane de unități de tip tradițional țărănesc, circa jumătate din total, au fost considerate neeligibile și au rămas în afara sistemului plăților directe pe suprafața de teren. Această situație s-a corectat prin ajustarea corespunzătoare a schemelor de aplicare a plăților directe din primul pilon al PAC, în cadrul ciclului financiar multianual (CFM) al UE 2014-2020. De asemenea, în CFM Post 2020 se vor aduce, în continuare, ameliorări ale sistemului de plăți directe dedicate gospodăriilor țărănești de subsistență.

Orizont 2020

- Dezvoltarea unor programe pentru promovarea consumului de alimente sănătoase
- Continuarea Programului Național de Reabilitare a Infrastructurii Principale de Irigații din România
- Susținerea producției și diversificarea speciilor autohtone cu valoare genetică ridicată, dar deficitare pe piața internă, în domenii precum legumicultura, creșterea efectivelor la rasele valoroase de suine, taurine și bivoli, sectorul avicol, colectarea și comercializarea lânii, apicultură, pescuit și acvacultură, inclusiv prin stimularea cercetării-dezvoltării în domeniul agro-alimentar
- Creșterea numărului de produse recunoscute la nivel european / atestate tradițional / atestate ca rețete consacrate
- Susținerea și atragerea tinerilor fermieri
- Creșterea numărului de fermieri activi înregistrați în sistemul de agricultură ecologică și creșterea suprafeței agricole certificate ecologic
- Creșterea numărului de grupuri aplicante/operatori economici înregistrați pe scheme de calitate naționale și europene
- Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea poluării solului

Ținte 2030

- Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014
- Finalizarea cadastrului agricol
- Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018

- Menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite
- Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone
- Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole
- Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană. Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică

Obiectivul 3: Sănătate și bunăstare

Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

Îmbunătățirea serviciilor și accesului la asistența medicală de calitate este esențială pentru funcționarea unei societăți durabile centrate pe pacient și prevenție. Trebuie asigurat un cadru adecvat pentru promovarea unui mod de viață sănătos și proactiv, favorizarea activităților sociale și prevenția și educația medicală. Abordarea sănătății și bunăstării populației trebuie să includă și abordarea bolilor psihice și a dizabilităților.

Strategia are în vedere reducerea ratei mortalității materne și infantile, diminuarea incidenței îmbolnăvirilor de boli infecțioase și cronice, respectiv prevenirea și tratarea abuzului de substanțe nocive și a bolilor mintale.

Sănătatea populației și speranța de viață

Din punct de vedere al sănătății populației, România prezintă unele particularități specifice în context european. Pe de o parte, la indicatorul privind incidența bolilor cardio-vasculare, cancerului sau diabetului, cifrele, deși în creștere, sunt comparabile cu cele din țările dezvoltate, pe de altă parte, la indicatorul privind rata unor boli infecțioase, tuberculoză sau unele boli cu transmisie sexuală (așa-numitele boli ale sărăciei, specifice unor grupuri sociale defavorizate) cifrele constatate în România se apropie mai mult de cele înregistrate în țările în curs de dezvoltare. Presiunea asupra sistemului medical este accentuată și de fenomenul de îmbătrânire a populației, ca rezultat al unor tendințe demografice nefavorabile (scăderea natalității și emigrarea unei părți însemnate din populația activă, aflată la vârsta reproducerii).

Speranța medie de viață în România era printre cele mai scăzute în 2016, respectiv 75,3 ani față de media UE de 81 ani²⁰. Procesul accentuat de îmbătrânire a populației și problemele de sănătate asociate cu înaintarea în vârstă reprezintă o preocupare majoră. Datele Eurostat din 2016 au arătat faptul că „speranța de viață sănătoasă” în rândul femeilor de 65 de ani din România este de 5,6 ani, fiind semnificativ mai mică față de media europeană de 10,1 ani, în timp ce la bărbații de 65 de ani din România „speranța de viață sănătoasă” este de 6,2 ani față de media UE de 9,8 ani.

Finanțarea sistemului de sănătate

În perioada 2007-2016, finanțarea sectorului de sănătate din România aproape s-a dublat în termenii alocărilor bugetare, de la 1.752,9 milioane lei în 2007 la 4.086,6 milioane lei în 2016. Ca procent din bugetului alocat, acesta reprezintă 4,5% din PIB în anul 2018²¹,

²⁰ INS - Execuția bugetului de stat pe categorii de venituri și cheltuieli

²¹ Legea bugetului de stat pe anul 2018 accesată la <http://www.mfinante.ro/pagina.html?categoriebunuri=legea-bugetului-de-stat-pe-anul-2018,repertizare-pe-trimestre-buget-2018&pagina=domenii&menu=Buget>

situându-se pe ultimul loc în UE, care alocă în medie aproximativ 8% din PIB²². La aceasta se adaugă nivelul redus al cheltuielilor publice cu destinație socială în România, de 34,9% din PIB, în comparație cu media UE de 49,1%.

Infrastructura

În urma măsurilor legislative (adoptarea prin HG nr. 1028/2014 a *Strategiei naționale de sănătate 2014 - 2020* și a Planului de acțiuni asociat), administrative și sociale întreprinse în ultimii ani, s-au realizat unele progrese în dezvoltarea de spitale, policlinici, laboratoare; stabilizarea personalului medical și paramedical, printr-o mai bună remunerare; modernizarea serviciilor de ambulanță și a intervențiilor de urgență; extinderea rețelei de asistență medicală și socială, cu accent pe segmentele vulnerabile sau defavorizate ale populației.

Personalul medical

Conform datelor INS, numărul medicilor (exclusiv medicii dentiști) a crescut de la 48.199 în 2007, la 57.304 în 2016. Este de remarcat faptul că, în timp ce în 2007 numărul medicilor din sectorul public era de 41.736, acest număr a scăzut la 35.680 specialiști în 2016, comparativ cu sectorul privat, unde s-a înregistrat o creștere de 3,4 ori, de la 6.463 în 2007 la 21.624 în 2016²³.

Mortalitatea maternă și infantilă

Mortalitatea maternă a fost în România anului 2017 de 12,7 decese materne la 100 mii născuți vii, față de 15,5 decese materne la 100 mii născuți vii în 2006. Conform Eurostat, mortalitatea infantilă a înregistrat o tendință de scădere de la 11 decese la 1.000 de născuți vii în 2008, la 7,2 decese la 1.000 născuți vii în 2017, dar se situează încă la o valoare înaltă față de media UE de 3,6 la 1.000 născuți vii²⁴.

Vaccinarea

Raportul UE despre starea de sănătate în România din 2017 subliniază faptul că rata vaccinării împotriva difteriei, tetanosului și tusei convulsive, precum și împotriva poliomielitei și a rujeolei (pojarului) a scăzut în perioada 2000 - 2017 cu 10% la copiii de un 1 an. Documentul sugerează, ca un posibil motiv pentru acest fenomen, lipsa cazurilor în ultimii ani și creșterea în influență a mișcării anti-vaccinare²⁵. Acest fenomen este confirmat și de statisticile oferite de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), care demonstrează că, în România, rata acoperirii vaccinului anti-rujeolă a înregistrat o tendință descrescătoare în ultimii ani. În anul 2011, aceasta a scăzut sub pragul optim de 95% (care este pragul pentru o „imunitate de cohortă”), ajungând la 76% în 2016.

²²Health at a Glance: Europe 2016 – State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris, OECD/EU, 2016, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265592-en>

²³ INS - Personalul medico-sanitar pe categorii, forme de proprietate, sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

²⁴ Eurostat – Infant Mortality Rate

²⁵ Raport Comisia Europeană – „State of Health in the EU: Romania – Country Health Profile 2017”

Bolile infecțioase

Pentru depistarea bolilor infecțioase s-a perfecționat un sistem național de testare, tratament, monitorizare și consiliere a pacienților seropozitivi sau susceptibili la infecție HIV/SIDA. În perioada 2010-2015 s-au efectuat, în medie, peste 300 mii teste pe an dintre care cca. 2.000 s-au dovedit pozitive. Din datele INS, în anul 2016 erau 6.672 pacienți luați în evidență cu HIV și 15.075 pacienți cu SIDA.

Incidența tuberculozei a scăzut între 2006 și 2016 cu 43,4%, de la 96,1 persoane la 100 mii de locuitori, la 54,4 persoane la 100 mii locuitori. Totuși, România s-a clasat în 2016 pe primul loc din UE la numărul de cazuri confirmate de tuberculoză²⁶. În România 1.100 de persoane mor anual de tuberculoză și alte 16.000 sunt diagnosticate, majoritatea din rândul populației tinere și active²⁷. Apariția rezistenței la medicamentele anti-tuberculoase majore transformă tuberculoza dintr-o boală vindecabilă într-o boală greu curabilă sau chiar incurabilă.

Hepatita virală constituie una dintre amenințările majore la adresa sănătății publice la nivel european, estimându-se că 13,3 milioane de persoane trăiesc cu hepatită B cronică și aproximativ 15 milioane de persoane cu hepatita C; hepatita B provoacă circa 36.000 de decese și hepatita C circa 86.000 de decese pe an în statele membre europene, în regiunea europeană a OMS.

Bolile cronice

În privința bolilor cronice s-a acționat în special pentru reducerea poverii **cancerului, diabetului și afecțiunilor cardio-vasculare**, precum și a mortalității specifice prin folosirea mai largă a mijloacelor terapeutice și medicației moderne, prin intervenții de *screening* organizat la nivel național pentru depistarea precoce și tratarea corespunzătoare a acestor afecțiuni și prin campanii de informare și conștientizare. La indicatorul privind incidența bolilor cardio-vasculare cifrele, deși în creștere, sunt comparabile cu cele din țările dezvoltate. Un studiu Eurostat privind ponderea deceselor cauzate de boli ale sistemului circulator la nivelul UE prezintă date alarmante pentru România, respectiv 954,8 persoane decedate la 100 mii de locuitori în anul 2015, comparativ cu 381,4 persoane decedate la 100 mii de locuitori cât era media europeană²⁸.

În fiecare an, peste 3,4 milioane de persoane sunt diagnosticate cu cancer în Europa și, dacă această tendință va continua, cancerul va deveni în curând cea mai importantă cauză de dizabilitate în Europa. Pe de altă parte, asistăm la un avans al tehnologiei, ce poate conduce la îmbunătățirea rezultatelor. Peste 66.000 de europeni diagnosticați cu cancer în 2012 vor trăi mai mult cu cel puțin cinci ani după diagnosticare, în comparație cu un deceniu în urmă.

²⁶ European Centre for Disease Prevention and Control – Surveillance Report: Annual Epidemiological Report for 2016 – Tuberculosis.

²⁷ <http://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2017/03/analiza-de-situatie-tbc-2017-modificata-2.pdf>

²⁸ Eurostat – Statistici privind cauzele de deces

Consumul excesiv de substanțe nocive

Raportul OMS din 2016 a evidențiat că în România 4.297.711 de cetățeni erau fumători²⁹. În raport s-a anticipat că circa o treime dintre aceștia sunt predispuși la o moarte prematură datorită fumatului. Conform *Raportului CE privind starea de sănătate în UE - România profilul sănătății în 2017*, consumul total de alcool în România se situa la același nivel cu media UE (9,6 litri pe cap de locuitor, comparativ cu 10 litri în 2014), iar consumul episodic excesiv de alcool reprezintă o problemă de sănătate publică serioasă³⁰.

Bolile psihice

Sănătatea mintală, un drept al omului, ocupă un loc aparte la nivelul UE. Ca instrument de facilitare și încurajare a punerii în aplicare a *Pactului European de Sănătate Mintală în Europa*, Comisia Europeană a lansat în anul 2015 un mecanism on-line „UE-Compass”, care urmărește colectarea, schimbul și analiza informațiilor privind politicile și activitățile statelor membre în domeniul sănătății mintale. Nivelul sănătății mintale și al bunăstării populației reprezintă o resursă esențială pentru reușita României ca economie și societate bazată pe cunoștințe, care trebuie să fie dezvoltată și protejată în mod activ.

Conform Raportului național al stării de sănătate a populației din 2016, publicat de Institutul Național de Sănătate Publică, „datele înregistrate privind incidența și prevalența bolilor psihice sunt mult subevaluate în rapoartele periodice”. Raportul evidențiază creșterea incidenței bolilor psihice de la 802,8 cazuri la 100 mii de locuitori în 2006, la 1.159,8 cazuri la 100 mii de locuitori în 2015³¹. Conform datelor OMS, în România prevalența depresiei a fost de 931.842 de cazuri în anul 2015, reprezentând 5% din populația țării³². De asemenea, OMS a subliniat corelația dintre sinucidere și bolile psihice³³. Astfel, în 2016, rata de sinucidere a fost în România de 10,4 la 100 mii de locuitori, incidența la bărbați fiind de de 5 ori mai mare decât la femei.

Orizont 2020

- Promovarea educației în sănătate, a prevenției și a unui mod de viață sănătos
- Inițierea unui program național pentru susținerea serviciilor de îngrijire de lungă durată pentru persoanele vârstnice sau cu dizabilități
- Modernizarea și reabilitarea infrastructurii sănătății publice la media standardelor UE, cu accent și pe zona rurală, inclusiv susținerea cercetării în medicină
- Implementarea unui sistem transparent și fiabil de pătrundere și gestionare a medicamentelor, dispozitivelor, aparaturii și tehnicii medicale pe piața din România, pentru creșterea accesului populației la tehnologii de diagnostic și tratament cât mai noi și performante

²⁹ WHO Fact sheet – Tobacco Control: Romania, 2016

³⁰ Raport Comisia Europeană – „State of Health in the EU: Romania – Country Health Profile 2017”

³¹ Raport Ministerul Sănătății și Institutul Național de Sănătate Publică (INSP) – Raport Național al Stării de Sănătate a Populației 2016

³² Analiza de Situație Ministerul Sănătății și INSP – Analiza de situație: Ziua mondială a sănătății – 7 Aprilie 2017

³³ WHO Fact Sheet – Suicide: Key facts

- Ameliorarea capacității de diagnostic și tratament prin implementarea serviciilor de *e-health*; dezvoltarea operațiunilor de *screening* și diagnosticare precoce pentru boli netransmisibile cu impact asupra sănătății publice (diferite forme de cancer, diabet, afecțiuni cardio-vasculare și respiratorii), screening pre-concepțional, prenatal și neonatal; screening pentru boli infecțioase, inclusiv cele cu transmisie sexuală (hepatită, HIV/SIDA, tuberculoză)
- Dezvoltarea legislației în domeniul sănătăți psihice (mentale)
- Reglementarea prin lege a controlului asupra producerii, importului și comercializării suplimentelor alimentare

Ținte 2030

- Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri
- Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit eliminarea documentelor și registrelor *hard copy*, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor
- Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate
- Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE
- Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați
- Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor
- Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile
- Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale
- Reducerea mortalității cauzate de boli cronice
- Reducerea consumului de substanțe nocive

Obiectivul 4: Educație de calitate

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Accesul și participarea la educație de calitate sunt esențiale pentru funcționarea adecvată a unei societăți durabile. Educația nu este doar un proces premergător intrării pe piața forței de muncă. Educația trebuie tratată ca un proces care pregătește generațiile tinere pentru provocările viitorului și se derulează pe tot parcursul vieții, încurajând inovația, meritocrația, gândirea critică constructivă, curiozitatea, conduita și emanciparea.

Strategia se adresează în principal următoarelor domenii: accesul tuturor copiilor la educație timpurie, învățământ primar și secundar echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul. Asigură faptul că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile.

Educația formală

Performanțele învățământului românesc se situează pe o poziție inferioară în raport cu media UE. Conform testului PISA, un test standard organizat de OECD în 2015, în România, s-au obținut rezultate slabe la Citire, Matematică și Științe în proporție de 38,7%, aproape dublu față de media UE de 19,7%, reprezentând un oarecare progres însă comparativ cu 52,7% din 2006. Printre cauzele identificate de OECD au fost: infrastructura necorespunzătoare, abandonul școlar, lipsa conștientizării importanței formării continue, subfinanțarea³⁴.

O altă variabilă importantă în procesul educațional subliniat de OECD este „bunăstarea elevului”. Pe lângă procesul educativ, școala prezintă pentru elevi prima interacțiune cu societatea și această experiență are o influență profundă în atitudinea și conduita lor. Elevii învață să fie rezilienți, să socializeze și să fie ambițioși în privința aspirațiilor lor în viață. Raportul PISA III subliniază corelația dintre anxietatea cauzată de școală, hărțuirea în școli și performanțele școlare scăzute. În plus, relația dintre elev și profesor are un impact major în dezvoltarea elevului, sentimentul de apartenență la comunitate fiind o variabilă cheie în dezvoltarea academică³⁵.

Infrastructura învățământului

Datorită nivelului scăzut al salarizării personalului didactic (parțial corectat abia în anii 2016-2017) și a condițiilor uneori grele de lucru, calitatea învățământului lasă încă mult de dorit. În mediul rural 38% dintre școli au toaletă exterioară, peste 25% nu au încălzire centrală, 20% nu au autorizație sanitară de funcționare, 17% nu dispun de sursă autorizată de

³⁴ PISA 2015 – Romania

³⁵ Raport PISA 2015 (Volumul III)

alimentare cu apă și doar 60% dintre școli au bibliotecă proprie. Accesul persoanelor cu dizabilități sau cerințe educaționale speciale la învățământul de masă este redus și necesită o îmbunătățire, pe fondul unei conștientizări mai susținute a nevoilor speciale și prin alocări suplimentare de resurse materiale și umane, în special în medii defavorizate.

Rata de părăsire timpurie

Părăsirea timpurie a școlii în procent de 18,1% în anul 2017, față de 20% în 2006, este încă peste media UE de 10,6% în anul 2017. Rata de părăsire timpurie a școlii în funcție de mediul de rezidență arată un decalaj de 17 puncte procentuale între rural, de 26,3% și urban de 9,3%. Diferența se poate observa și între orașele mici și mari, unde rata de abandon este în creștere, de la 14,4% în 2012 la 17,5% în 2017. Rata de părăsire timpurie a școlii pe regiuni arată, de asemenea, o diferențiere puternică între regiunile sărace și cele mai dezvoltate. În regiunile Nord-Est și Sud-Est rata de părăsire timpurie a școlii este cea mai ridicată, înregistrând un nivel aproape de patru ori mai mare față de cel al regiunii București-Ilfov, de 23,6% și respectiv 22,4%, față de 5,5% în 2017. La nivel intraregional, cu riscul de abandon școlar se confruntă cu precădere tinerii din grupuri vulnerabile, cum ar fi familiile sărace sau cele de etnie romă.

Educația pe tot parcursul vieții

Situația din 2017 relevă faptul că doar 0,9% dintre persoanele ocupate cu vârsta cuprinsă între 25 și 64 de ani au urmat o formă de învățământ sau de formare profesională, în timp ce media europeană se situează la aproximativ 12%. O explicație posibilă este aceea că încă nu există tradiția de a oferi angajaților posibilitatea de formare și/sau dezvoltare a unor abilități, precum cele de operare pe computer. Aceeași sursă menționează că, dacă la nivel european 22% dintre firmele cu cel puțin 10 angajați le oferă acestora cursuri de dezvoltare a abilităților de operare pe computer și internet (TIC), în România acest fenomen se întâlnește în doar 5% dintre firme, procent care situează România pe ultimul loc în UE. În cazul întreprinderilor mari (cu peste 250 de angajați), la nivel european mai mult de două treimi dintre acestea oferă asemenea cursuri, în timp ce în România doar 28%.

Educația pentru Dezvoltare Durabilă

Conform UNESCO, educația pentru Dezvoltare Durabilă reprezintă „un instrument cheie pentru realizarea ODD-urilor”³⁶. Dezvoltarea Durabilă reprezintă o paradigmă bazată pe etică și educație pentru Dezvoltare Durabilă și are ca scop dezvoltarea competențelor care ajută indivizii să reflecteze la propriile lor acțiuni, ținând seama de impacturile lor actuale și viitoare, sociale, culturale, economice și de mediu. Această educație trebuie să devină parte integrantă a calității educației, inerentă conceptului învățării continue.

Finanțarea

Datele Eurostat arată că România are cel mai mic procent alocat în bugetul național pentru educație, de aproape două ori mai mic decât media europeană. În 2014, România a alocat

³⁶ Educație pentru Obiectivele Dezvoltării Durabile: Obiective de învățare - UNESCO

doar 2,75% din PIB pentru acest sector. În 2016, România a înregistrat o creștere a alocării, ajungând la 3,7% din PIB pentru educație, față de media europeană de 4,7%³⁷.

Reforme adoptate

Legea Educației Naționale nr. 1/2011 prevede măsuri de reformare a sistemului pentru toate etapele de formare, pentru a se ajunge la nivelul de performanță UE: educația timpurie (0 - 6 ani), formată din nivelul ante-preșcolar (0 - 3 ani) și învățământul preșcolar (3 - 6 ani), trecând accentul de pe „îngrijire” pe „educație”, prevede secțiuni speciale la învățământul pentru copiii capabili de performanță, la *Programul Școala după școală*, alternativele educaționale. Datorită reformei adoptate, cuprinderea copiilor în sistemul de educație timpurie (grădinițe) a fost de 87% în 2016, cu o îmbunătățire față de 76,2% în 2006, dar încă sub media UE de 94,8%.

Învățământul superior beneficiază de autonomie universitară, cu asumarea răspunderii publice exprimată în carta universitară, politici de echitate și etică universitară cuprinse în Codul de etică și deontologie profesională. Sistemul național de învățământ superior este organizat pe cicluri de studii – licență, master, doctorat, programe postdoctorale de cercetare avansată, respectiv programe postuniversitare de formare și dezvoltare profesională continuă și programe postuniversitare de perfecționare.

Pentru a îmbunătăți sistemul de educație în România și a-l face mai flexibil, mai coerent și mai deschis nevoilor societății, în 2009 s-a constituit Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (CNCIS), iar în 2011 Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS) a devenit operațional în limbile română și engleză, sub forma unei aplicații informatice de tip portal.

Începând cu anul 2014 s-a constituit cadrul legal pentru organizarea și funcționarea centrelor de consiliere și orientare în carieră în învățământul superior. Spre exemplu, în anul 2017 s-a înregistrat un număr de 34.883 de elevi, 42.422 de studenți și 12.216 de absolvenți de universități, care au beneficiat de serviciile de consiliere și orientare în carieră. În 2017 s-a asigurat cadrul legal pentru organizarea și funcționarea de societăți antreprenoriale studențești (SAS), ca mecanism de sprijinire, dezvoltare și încurajare a spiritului antreprenorial în mediul universitar, în vederea creșterii competitivității universităților din România.

Au fost adoptate primele strategii în domeniul educației și formării profesionale: *Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii 2015-2020*, *Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015-2020*, *Strategia Națională de Învățare pe Tot Parcursul Vieții 2015 - 2020* și *Strategia Educației și Formării Profesionale din România pentru perioada 2016-2020*, care sunt monitorizate și evaluate.

În vederea dezvoltării competențelor digitale, în planul-cadru pentru învățământul gimnazial, a fost introdusă pentru prima oară în trunchiul comun – începând cu anul școlar 2017-2018 – disciplina Informatică și TIC, cu o oră pe săptămână. În cadrul proiectului

³⁷ Eurostat – Government Expenditure on Education

„Internet în școala ta” au fost conectate 2.446 de școli din mediul rural și mic urban la internet de bandă largă, numărul beneficiarilor situându-se la 714.339 elevi și 56.203 profesori.

Orizont 2020

- Mărirea gradului de cuprindere în sistemul educațional și îmbunătățirea confortului elevului și a curriculumului bazat pe dezvoltarea elevului
- Promovarea culturii antreprenoriale și a deprinderilor necesare în tot sistemul de educație prin reînființarea și/sau modernizarea atelierelor școlare în învățământul profesional și tehnologic; organizarea de concursuri antreprenoriale bazate pe proiecte cu aplicare practică în și între unitățile de învățământ; încurajarea activităților de mentorat voluntar și a parteneriatelor cu mediul de afaceri pe plan local; extinderea societăților antreprenoriale studențești și încurajarea conlucrării acestora cu agenții economici pe bază de contract prin dezvoltarea de parteneriate între universități și reprezentanții mediului antreprenorial
- Modernizarea infrastructurii în domeniul educației și formării profesionale conform standardelor UE pentru întregul ciclu educațional, de la educația timpurie antepreșcolară la studiile post-doctorale și învățarea pe tot parcursul vieții pentru dobândirea de cunoștințe și deprinderi relevante pe piața muncii și asigurarea egalității de șanse indiferent de statut social, sex, religie, etnie sau capacități psiho-motorii, îmbunătățirea coeficienților din formula de finanțare astfel încât să sprijine mai mult școlile dezavantajate
- Mărirea gradului de cuprindere a preșcolarilor și școlărilor în învățământul preșcolar și primar prin implementarea pachetului social garantat și crearea cadrului normativ pentru serviciile de educație timpurie
- Stabilirea cadrului normativ pentru desfășurarea programelor de formare continuă și stimularea participării la asemenea programe; înființarea centrelor comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; cointeresarea companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe
- Susținerea procesului de învățământ prin programe educaționale extrașcolare și extra-curriculare care să asigure educația pentru sănătate, educația civică, cultural-artistică, științifică, ecologică și educația prin sport

Ținte 2030

- Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional
- Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum și creșterea ponderii de materii opționale
- Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă
- Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre

valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli

- Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodelor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional
- Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, inclusiv cu mediul de afaceri
- Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE
- Înființarea centrelor comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; cointeresarea companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe
- Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul
- Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor
- Extinderea în educația formală universitară a dezvoltării durabile ca principii și specializare și accentuarea rolului cercetării interdisciplinare în dezvoltarea unei societăți durabile

Obiectivul 5: Egalitate de gen

Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate

Într-o societate dezvoltată, genul cu care se naște cineva nu trebuie să influențeze perspectivele, demnitatea și calitatea vieții persoanei. Populația României este alcătuită din peste 51% femei. Deși s-au înregistrat progrese în domeniul egalității de gen, persistă unele provocări legate de concepțiile populației în privința rolului femeii în societate și familie, participarea femeilor la luarea deciziilor, disparitatea salarială și violența împotriva femeilor.

Strategia își propune prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor, în sfera publică și cea privată, asigurarea participării echilibrate și efective a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.

Disparitatea salarială

Conform Eurostat, în 2016 România s-a poziționat bine comparativ cu media UE la diferențele de salarizare dintre femei și bărbați. Media UE era de 1 euro câștigat de un bărbat la 83,8 de cenți câștigați de o femeie, în timp ce în România raportul era de 1 euro la 94,8 cenți³⁸. România s-a situat în 2016 pe primul loc cu cel mai mic ecart de 5,2%, față de media UE de 16%³⁹.

Violența împotriva femeilor

Conform Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii (FRA), în 2014, 30% din femeile din România, cu vârsta peste 15 ani, erau victime ale violenței fizice și/sau sexuale și numai 23% dintre acestea au raportat, iar 32% au fost hărțuite sexual. Media UE a indicat că 30% dintre femei au suferit din pricina violenței domestice⁴⁰.

Potrivit datelor Inspectoratului General al Poliției Române, în 2014 s-au înregistrat 28.204 de cazuri de violență, 84,67% dintre victime fiind femei. În cazul violenței domestice, din 28.362 de cazuri, 83,56% au fost violențe domestice împotriva femeilor. Anual se înregistrează aproximativ 200 de cazuri de deces în urma violenței împotriva femeilor, infracțiuni comise de foști sau actuali parteneri ai acestora.

Femeile în funcții de conducere

În 2017, procentul de ocupare a posturilor de conducere de către femei a fost de 11%, comparativ cu media UE de 25,3%. În plan politic, numărul de femei din cele două Camere ale Parlamentului României este de numai 19,1%, comparativ cu media UE de 29%.

³⁸ Eurostat - Disparitate salarială

³⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-press-releases/-/3-07032018-BP>

⁴⁰ Raport „European Union Agency for Fundamental Rights” – Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivel UE: Rezultate pe scurt

Măsuri adoptate

Principiul egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați este stabilit prin Legea nr. 202/2002, republicată în iunie 2013, care reglementează măsurile pentru promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați, în toate sferele vieții publice din România. Din perspectiva Convenției ONU privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Împotriva Femeilor (CEDAW), România și-a asumat de aproape 35 de ani angajamentul și determinarea privind eliminarea discriminării față de femei și adoptarea măsurilor legislative și a altor măsuri necesare pentru eliminarea acestei discriminări în toate formele și manifestările ei. De asemenea, România a semnat Protocolul Opțional al CEDAW, ratificat în ianuarie 2003.

Prin Legea nr. 30/2016, România a ratificat Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeii și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Guvernul României, prin Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, cu sprijinul societății civile, a elaborat un pachet legislativ pentru implementarea Convenției.

Orizont 2020

- Organizarea de campanii de informare și sensibilizare privind partajarea echitabilă a responsabilităților în cadrul gospodăriei și familiei, îmbunătățirea serviciilor sociale relevante și concilierea obligațiilor profesionale cu viața personală și de familie având ca obiect creșterea implicării bărbaților în viața de familie și frecventarea cursurilor pentru tineri părinți
- Reglementarea funcției de expert în egalitate de șanse între femei și bărbați și a posibilității desemnării persoanelor cu aceste atribuții în toate instituțiile și autoritățile publice, precum și în companiile private cu peste 50 de angajați
- Crearea unui sistem integrat de monitorizare și raportare privind cazurile de violență domestică
- Includerea perspectivei de gen în programa școlară și în manuale; organizarea unor campanii de informare și sensibilizare pentru combaterea stereotipurilor de gen în rândul tinerilor
- Monitorizarea implementării dispozițiilor legale privind sănătatea sexuală și reproductivă și organizarea de campanii de informare pentru prevenirea și combaterea abuzurilor sexuale și respectarea drepturilor la nediscriminare și identitate

Ținte 2030

- Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe
- Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare
- Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică

Obiectivul 6: Apă curată și sanitație

Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți

Pentru a prospera, ecosistemele planetei, societatea și economia au nevoie de apă proaspătă și curată, în cantități suficiente. De mai mulți ani, unul dintre elementele politicii UE este protecția sănătății cetățenilor săi prin accesul sigur la apă potabilă de calitate și sanitație.

Strategia vizează creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare și a serviciilor publice, alinierea României la cerințele și standardele UE privind gestionarea apei potabile, apelor uzate, deșeurilor și creșterea eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele.

Utilizarea apei

Gestionarea apei în România se face în sistem descentralizat. Procesul de regionalizare a serviciilor este aproape încheiat, existând 42 de operatori regionali, la care se adaugă Municipiul București.

Conform INS, apa este utilizată în cea mai mare proporție pentru consumul casnic, respectiv 76,1%. Tendința consumului total la nivelul României a fost de scădere cu 28,5%, de la 1.035,4 milioane m³ în 2012, la 740,7 milioane m³ în 2016, concomitent cu scăderea ponderii apei potabile consumate pentru alți utilizatori de cca. 33% în 2012, respectiv 23,9% în 2016. Acest fapt s-a datorat reducerii și restructurării activității industriale și agricole, contorizării consumului și creșterii gradului de educație a cetățeanului privind eradicarea risipei⁴¹.

Accesul populației la apă și calitatea apei

Securitatea alimentării cu apă potabilă este un principiu recunoscut la nivel internațional, care stă la baza producției, distribuției, monitorizării și analizei parametrilor apei potabile. România a ratificat *Protocolul privind apa și sănătatea al Organizației Mondiale a Sănătății*⁴², *Legea nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile a fost modificată în 2017*, astfel că planurile de siguranță a apei vor deveni obligatorii, începând din 2021, pentru sistemele de aprovizionare cu apă potabilă colective sau individuale, care furnizează în medie o cantitate de apă mai mare de 1.000 m³/zi sau care deservesc mai mult de 5.000 de persoane.

România a întreprins și alte acțiuni pentru îmbunătățirea calității apei și a accesului la infrastructura de alimentare cu apă în perioada 2009 – 2017. Astfel, 317 orașe și municipii

⁴¹ INS – Ape uzate generate pe sectoare de activitate

⁴² Protocolul privind apa și sănătatea la Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontieră și a lacurilor internaționale din 17.06.1999, text publicat în M.Of. al României, în vigoare de la 02 septembrie 2000

din totalul de 320 și 2.189 de comune din totalul de 2.861 dețineau instalații de alimentare cu apă potabilă la finalul anului 2016. Cu toate acestea, doar 65,2% din populația României era deservită de sistemul public de alimentare cu apă în 2016, fiind astfel țara din UE cea mai puțin dezvoltată din acest punct de vedere. Situația României este comparabilă cu celelalte state ale UE în ceea ce privește rata conectării la infrastructura de alimentare cu apă în mediul urban, de 94,9%, față de 96-100% în celelalte state UE. În schimb, în mediul rural rata conectării este doar de 30,8%, sub nivelul mediei UE.

Sub aspect calitativ, 66,14% din corpurile de apă inventariate au atins în 2016 o stare ecologică bună sau foarte bună (2.002 corpuri de apă), 33,33% o stare moderată (1.009 corpuri de apă), iar cele în stare slabă (2 corpuri de apă) sau proastă (8 corpuri de apă) s-au situat sub 1%. Au făcut excepție 6 corpuri de apă, care nu au fost evaluate. Toate cele 143 de corpuri de apă subterană, evaluate în 2016, aveau o stare cantitativă bună și numai la 15 dintre acestea s-a identificat o stare chimică nesatisfăcătoare. În marea parte, măsurile luate pentru îmbunătățirea calității corpurilor de apă au fost de aplicare mai strictă a reglementărilor privind eliminarea treptată a evacuărilor, emisiilor și pierderilor de substanțe nocive sau periculoase în mediul acvatic și de eliminare a depozitării necontrolate a deșeurilor.

În România principala metodă de eliminare a deșeurilor municipale este depozitarea. În anul 2008 existau 239 de depozite de deșeuri municipale, dintre care 221 neconforme, respectiv 92,5%. În ultimii zece ani au fost luate măsuri pentru reducerea presiunilor create de depozitele neconforme asupra solului și calității apelor subterane și de suprafață. În prezent, activitatea de depozitare a fost sistată în toate depozitele de deșeuri neconforme și s-a realizat ecologizarea și închiderea pentru majoritatea dintre acestea (40 depozite sunt în curs de închidere). La începutul anului 2018 existau în operare 41 depozite conforme, urmând să se mai construiască încă 17.

Cantitatea de deșeuri biodegradabile depozitate s-a redus la 1,85 mii tone în anul 2015, aceasta reprezentând 38,5% din cantitatea de deșeuri biodegradabile generate în anul 1995. Rămâne însă deficientă organizarea colectării selective și valorificării superioare a deșeurilor, precum și a transformării deșeurilor biodegradabile netoxice în compost sau incinerarea lor în sistemul *waste-to-energy*.

Au fost implementate programe de măsuri referitoare la realizarea de platforme comunale și individuale pentru stocarea gunoierului de grajd, în cadrul primei faze a proiectului *Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți (2008-2015)* cu o valoare totală de 39.500.000 euro⁴³. Alte măsuri pentru dezvoltarea zonelor împădurite, a serviciilor de silvomediu, serviciilor climatice, conservarea pădurilor, precum și măsura de agro-mediu și climă și respectiv agricultură ecologică implementate prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020⁴⁴ contribuie direct sau indirect la îmbunătățirea calității apei.

⁴³ Planul Național de Management Actualizat aferent Porțiunii Naționale a Bazinului Hidrografic Internațional al Fluviului Dunărea, A.N.A.R., 2016

⁴⁴ <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/2018/PNDR-2014-2020-versiunea-VII-aprobata-10-august-2018.pdf>

În perioada 2008-2017 s-a elaborat *Strategia națională de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung*. Pe baza acesteia s-au elaborat *Planurile pentru Prevenirea, Protecția și Diminuarea Efectelor Inundațiilor și Planurile de Management al Riscului la Inundații* pentru toate cele 11 bazine hidrografice. De asemenea, au fost realizate hărțile de hazard și risc la inundații pentru zonele desemnate ca având un risc potențial semnificativ la inundații, fiind evaluate cca 16.000 km lungime cursuri de apă. Cu o oarecare întârziere au devenit funcționale sistemele de avertizare timpurie și de intervenție în caz de necesitate.

O categorie aparte o reprezintă resursele de ape subterane. Acestea includ 12 mii m³/zi ape minerale naturale; 48 mii m³/zi ape minerale terapeutice, 19 mii m³/zi ape cu dioxid de carbon mofetic, 21 mii m³/zi apă geotermală. Pentru exploatarea acestora s-au acordat 131 licențe de concesiune pentru exploatare. Apele subterane potabile, industriale și freactice formează 101 zăcăminte.

Sanitație

România este țara din UE cu cel mai mare procent de populație, care în anul 2015 nu avea acces la o baie, un duș și la o toaletă în incinta casei, respectiv de 30,5% comparativ cu media UE de doar 2,0%⁴⁵.

Cu toate că s-a realizat un progres la nivel național în implementarea Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane, în perioada 2009-2015 creșterea nivelului de colectare și epurare a acestora s-a înregistrat în special în zonele urbane. Astfel, nivelul de colectare a crescut de la cca. 51% în 2009 la 63,46% în 2015, iar nivelul de epurare a crescut de la cca. 37,5% în anul 2009 la 56,71% în anul 2015, în cazul aglomerărilor mai mari de 2.000 I.e.⁴⁶. În zonele rurale însă, gradul de colectare și epurare a apelor uzate este încă foarte scăzut. Una dintre cauze este nivelul mic de conectare a populației la rețelele de canalizare, existând infrastructură fără populație conectată.

Populația conectată la sistemele de canalizare în anul 2016 a reprezentat 49,2% iar gradul de racordare la stațiile de epurare a fost de 47,8%, substanțial sub nivelul atins de alte țări din aceeași zonă⁴⁷. Pe parcursul perioadei 2009-2015 s-au investit din surse de finanțare (naționale și internaționale) cca. 4,14 miliarde euro pentru construirea, reabilitarea și modernizarea sistemelor de colectare și epurare a apelor uzate⁴⁸.

Prin *Programul Operațional Infrastructura Mare (POIM) 2014-2020* vor fi continuate acțiunile integrate de dezvoltare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, finanțarea europeană aferentă fiind de 1,26 miliarde euro pentru dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă potabilă și de 1,31 miliarde euro pentru sistemele de colectare și epurare a apelor uzate menajere, pentru aglomerările cu mai mult de 2.000 I.e.

⁴⁵ Raport Eurostat, mai 2017, Stadiul actual de îndeplinire a obiectivelor de dezvoltare durabilă de către UE și statele membre

⁴⁶ I.e. = încărcarea organică biodegradabilă având un consum biochimic de oxigen la 5 zile (CBO5) de 60 g O(2)/zi

⁴⁷ Institutul Național de Statistică

⁴⁸ Planul Național de Management Actualizat aferent Porțiunii Naționale a Bazinului Hidrografic Internațional al Fluviului Dunărea, A.N.A.R., 2016

Pentru atingerea obiectivelor de calitate a corpurilor de apă până în anul 2027 sunt necesare măsuri suplimentare și acestea se referă la construirea de sisteme de canalizare și stații de epurare în aglomerări umane mai mici de 2.000 l.e. Necesarul de finanțare va fi completat prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, în cadrul măsurii de dezvoltare a infrastructurii de bază în mediul rural și de *Programul Național de Dezvoltare Locală*.

Orizont 2020

- Promovarea și valorificarea durabilă a resurselor considerabile ale României de ape minerale (plate sau natural carbogazoase) pentru consum, precum și în scopuri terapeutice; folosirea mai activă a apelor geotermale atât în scopuri energetice, cât și pentru turismul de sănătate (spa)
- Monitorizarea strictă a calității apei potabile destinate consumului populației pentru menținerea în parametrii bio-chimici acceptați
- Asigurarea accesului la apă potabilă și la canalizare în zonele periferice ale orașelor; sprijinirea racordării unui număr sporit de gospodării la aceste rețele prin grija autorităților locale

Ținte 2030

- Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare
- Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă
- Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%
- Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate
- Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură
- Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile

Obiectivul 7: Energie curată și la prețuri accesibile

Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Cererea de energie este în continuă creștere la nivel global și numai prin eficientizarea și promovarea energiei regenerabile se poate face față nevoilor actuale și ale generațiilor viitoare. Sectorul energetic contribuie în mod esențial la dezvoltarea României prin influența profundă asupra competitivității economiei, a calității vieții și a mediului.

Pentru a susține pe termen lung așteptările consumatorilor, sectorul energetic românesc trebuie să devină mai robust din punct de vedere economic, mai avansat și mai flexibil din punct de vedere tehnologic și mai puțin poluant.

Infrastructura energetică

Sectorul energetic deține o pondere importantă, de interes strategic în ansamblul economiei, cu o piață de circa 30 miliarde de euro și 80.000 de angajați în 2017. Acest sector este principalul emitent de gaze cu efect de seră (GES), motiv pentru care îi revine rolul central în atenuarea încălzirii globale, atât prin tranziția treptată de la utilizarea combustibililor fosili către utilizarea surselor cu emisii reduse de GES, cu preponderență a celor solare și eoliene, cât și prin creșterea eficienței energetice a clădirilor și autovehiculelor și trecerea la transportul electric.

Securitatea energetică

România se poziționează destul de bine în context regional și European din acest punct de vedere. Gradul de independență energetică în 2016 era de 78,4%: la cărbuni (inclusiv cocs) 80,3%, la țiței 33,1% și la gaz natural 86,4%. Avantajul dat de deținerea unor surse proprii de energie primară se reflectă și într-un mix energetic echilibrat, în producția de electricitate, între cărbune, nuclear, gaze naturale, surse regenerabile: hidro, eolian, fotovoltaic și biomasă.

Contextul internațional actual al piețelor de energie este însă dinamic, iar evoluția tehnologiilor poate avea efecte imprevizibile pe piețele de energie. Politicile ambițioase în domeniul energiei și schimbărilor climatice la nivel european⁴⁹, centrate pe diminuarea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea ponderii surselor regenerabile de energie și orientarea atitudinii publicului înspre „energiile curate”, vor influența comportamentul investițional în domeniul energetic și tiparele de consum energetic.

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>

Accesul la energie

Prioritățile actuale în sectorul energetic vizează corectarea unor disfuncționalități și rămâneri în urmă față de media UE: extinderea conectivității rețelelor de transport pentru electricitate și gaze naturale în plan regional și european până la eliminarea congestiilor, decarbonizarea și electrificarea progresivă a consumului final de energie în toate sectoarele economiei, inclusiv în mediul rezidențial, înlocuirea instalațiilor tehnologice depășite fizic și moral, abordarea integrată a politicilor energetice și a celorlate sectoare cu obligațiile de respectare a mediului și cu efortul de limitare a consecințelor schimbărilor climatice.

Conform datelor Eurostat pentru anul 2016 în România 38,8% din populație era predispusă la excluziune socială, respectiv cca. 7.600.000 persoane. În termeni absoluți, numărul de persoane scoase din categoria celor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, în intervalul 2008 – 2016, a fost de 1.420.000 persoane.

Energia regenerabilă și eficiența energetică

Țintele stabilite la nivelul UE pentru 2020, în privința aportului politicilor energetice la reducerea impactului schimbărilor climatice, au fost atinse în avans de către România. La angajamentul de reducere cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră față de anul de referință 1990, România a înregistrat în 2012 o reducere cu 47,96%, față de nivelul UE de 82,14%. România înregistra în 2016 o creștere cu 25,03% a ponderii energiei din surse regenerabile în consumul brut și o reducere a consumului de energie cu 41,6%, față de 20% asumat.

Pentru menținerea ponderii din surse regenerabile, la nivelul asumat de România, s-au produs o serie de modificări legislative, asupra Legii nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie, cu modificările și completările ulterioare, care fac referire inclusiv la integrarea producătorilor mici în sistemul energetic național.

România implementează *Planul național de acțiune în domeniul eficienței energetice* aprobat în anul 2015. În prezent, se află în lucru *Planul Național Integrat Energie - Schimbări Climatice*, elaborat în baza *Proiectului de Regulament privind guvernarea energetică* ce conține obiectivele și măsurile necesare a fi aplicate la nivelul UE în acest domeniu.

Consumul de energie primară reprezintă un indicator fundamental în monitorizarea progreselor făcute de UE și de fiecare stat membru, în atingerea țintelor stabilite de Directiva 2012/27/UE. România avea cea mai redusă valoare a consumului de energie primară pe locuitor din cele 28 de state membre UE, de 1,582 tep⁵⁰/locuitor în anul 2016, de aproape două ori mai mică decât media UE-28 în același an, de 2,997 tep/locuitor. Politicile de eficiență energetică au avut o contribuție importantă la această evoluție⁵¹.

⁵⁰ Tone echivalent petrol

⁵¹ Raport privind progresul înregistrat în îndeplinirea obiectivelor naționale de eficiență energetică, A.N.R.E, aprilie 2018

Consumul final de energie a crescut în anul 2016, față de anul precedent, cu 1,8%, volumul PIB, fiind cu 4,8 % mai mare⁵², dar valoarea consumului din perioada 2014 -2016 s-a situat sub nivelul consumurilor din anii 2011-2012. Sectorul casnic a avut cea mai mare pondere în consumul de energie finală la nivel național, de 34,5% în anul 2011 și 33,2% în anul 2016. Acest fapt conduce la ideea că în acest sector trebuie focalizate în continuare eforturi spre creșterea eficienței energetice prin programe de izolare termică a blocurilor de locuințe, etichetarea receptoarelor electrocasnice sau *Programul Casa Verde*.

Economia de energie prin reabilitarea termică a clădirilor, realizată în cadrul *Programului Operațional Regional 2007-2013*, a fost de 348 GWh/an, fiind reabilitate 41.311 apartamente. Economia de energie a fost sprijinită prin *Programul Casa Verde* pentru persoane fizice, pentru instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, implementat de Administrația Fondului pentru Mediu, prin care s-au realizat cca. 40.000 de sisteme, în valoare de aprox. 250.000.000 lei. Renovarea clădirilor reprezintă o oportunitate majoră pentru modernizarea durabilă a fondului construit existent, care va aduce beneficii multiple gospodăriilor, mediului de afaceri și sectorului public. O abordare strategică integrată poate stimula piața într-un mod pozitiv și diferit de actualele inițiative fragmentate.

Prin revizuirea *Directivei 2010/31/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind performanța energetică a clădirilor*, Comisia Europeană încurajează utilizarea tehnologiilor inovative și inteligente în clădiri. La nivel european, două treimi din clădiri au fost construite înainte de elaborarea standardelor de construcții, iar procentul de renovare este de aproximativ 1%.

Activitatea de autorizare a auditorilor energetici/atestare manageri energetici susține promovarea și dezvoltarea unui sistem care să asigure disponibilitatea unor audituri capabile să pună în valoare potențialul de economisire energetic al consumatorului final de energie. Numărul relevant de auditori energetici autorizați anual indică deschiderea pieței de servicii energetice. La sfârșitul anului 2017 erau atestați: 441 manageri energetici, 207 auditori energetici persoane fizice, 72 auditori energetici persoane juridice, din care 19 auditori energetici PFA, 71 societăți prestatoare de servicii energetice agreeate, din care 20 PFA⁵³.

În anul 2016 indicatorul **productivitatea energiei** avea, pentru România, valoarea 10,3 euro la PPC/kg_{ep}, superioară mediei UE 28 de 9,1 euro la PPC/kg_{ep}⁵⁴. Într- un clasament al țărilor membre UE, la acest indicator România ocupă locul șase⁵⁵.

Sistemul de promovare a energiei electrice produse din surse regenerabile prin certificate verzi a fost stabilit încă din 2005. Cu toate acestea, România se află în stadiul de adaptare la economia/energia verde.

⁵² Ibid

⁵³ Raport privind progresul înregistrat în îndeplinirea obiectivelor naționale de eficiență energetică, A.N.R.E, aprilie 2018

⁵⁴ Intensitatea energetică exprimă consumul intern brut de energie în relație cu economia națională (cantitatea de energie necesară pentru producerea unei unități de PIB)

⁵⁵ Paritatea Puterii de Cumpărare

Orizont 2020

- Revizuirea și completarea cadrului legal, inclusiv în privința legislației fiscale în domeniul petrolului și gazelor; monitorizarea contractelor negociate și asigurarea transparenței procedurilor; întărirea puterii de decizie și independenței autorităților de reglementare și control
- Liberalizarea și extinderea pieței de energie și interconectarea sistemelor energetice la nivel național și regional în vederea realizării unei rețele complementare și interactive de servicii (contorizare și rețele inteligente) și reducerii costurilor suportate de consumator
- Menținerea unui mix energetic optim prin valorificarea resurselor proprii, diversificarea surselor de import și a destinațiilor de export, modernizarea și eficientizarea instalațiilor existente viabile, promovarea surselor regenerabile de energie și a tehnologiilor de conversie cu emisii reduse de carbon
- Consolidarea politicii de eficiență energetică și protecția consumatorilor
- Reducerea cu 19% a consumului intern de energie primară

Ținte 2030

- Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vedea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile
- Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de *status-quo*) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile
- Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor
- Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură

Obiectivul 8: Muncă decentă și creștere economică

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

Dezvoltarea durabilă încurajează delimitarea creșterii economice de impactul negativ asupra mediului și asupra societății. Obiectivul urmărește creșterea economică durabilă și promovează munca și un trai decent pentru toți, indiferent de gen, locație geografică și descendență. Devine vitală implementarea principiului „nimeni nu rămâne în urmă”.

Strategia urmărește susținerea creșterii economice pe cap de locuitor și susținerea sectoarelor productive și diversificarea produselor cu valoare adăugată, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, modernizarea tehnologică și inovarea, asigurarea muncii decente pentru toți cetățenii, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, renumerarea egală pentru munca de valoare egală, accesul la finanțare. Se susține un turism durabil care creează locuri de muncă și promovează diversitatea culturală, produsele locale și respectul pentru tradiții și mediul în care trăim.

Creșterea economică și competitivitatea

În cadrul noii abordări a UE privind politica industrială se pune un accent sporit pe competitivitate în context global, prin asigurarea sustenabilității producției și consumului, majorarea eficienței în utilizarea resurselor materiale, revitalizarea industriilor prelucrătoare cu valoare adăugată mare și echilibrarea relativă cu sectorul serviciilor, care a cunoscut o dezvoltare vertiginoasă în ultimele decenii. În România, industria (inclusiv construcțiile) are un aport la formarea PIB de 30,2% în 2016, mai mare decât media UE de 22%, încadrându-se într-o tendință descrescătoare în favoarea serviciilor, similar cu ceea ce se întâmplă în majoritatea țărilor europene.

În România **sectorul serviciilor** a depășit 50% din PIB. Începând din anul 2012 și până în 2016 a crescut, situându-se încă sub media UE de 66%. În termenii contribuției la venitul național brut, ponderea principală este deținută de activitățile comerciale, urmate de administrația publică și apărare, educație, sănătate și asistență socială. Dintre cele 189 de profesii reglementate prin atestare în România, 22,2% sunt în domeniul serviciilor, situându-se încă sub media europeană. În schimb, proporția profesiilor reglementate ca intensive în cunoaștere și contribuții creative este destul de apropiată de media UE. O profesie recent introdusă în lista celor atestate în România este și cea de **expert în dezvoltare durabilă**.

Sistemul financiar-bancar

Dezvoltarea economică depinde, în mod semnificativ, de complexitatea sistemului financiar-bancar. Capitalizarea în sectorul bancar românesc este în creștere, mai ales după criza parcursă și care a afectat România mai mult decât alte țări din UE. Chiar dacă nu este vorba despre evoluții spectaculoase la nivelul acestui indicator, semnalele sunt pozitive și relevă un sistem financiar-bancar tot mai puternic și mai interesat de calitatea capitalului de care dispune. Este necesar ca România să continue efortul amplu de consolidare și de restructurare în sectorul bancar.

Datele statistice aferente anului 2016 au indicat datoria publică raportată la PIB de 37,4%. România fiind într-un proces de continuă îndatorare, trebuie să arate prudență și să evite riscul sistemic și direcționarea banilor împrumutați către acțiuni care nu generează dezvoltare economică, care nu au un impact social și de mediu favorabil.

Românii reușesc să acumuleze resurse importante de capital atât în perioade de creștere economică, cât și în perioade de recesiune. Datele arată că rata economisirii în România a crescut constant, depășind în 2012 media UE și media Zonei Euro (un aspect pozitiv pentru capitalul și investițiile autohtone). Criza din 2007-2008 a contribuit masiv la impulsivitatea economisirilor. Se poate observa o schimbare de comportament a cetățenilor români, care au devenit mai prudenți cu privire la momentele în care pot avea probleme cu locul de muncă, cu veniturile sau cu valoarea activelor pe care le dețin.

Ocuparea forței de muncă

În anul 2017, conform Institutului Național de Statistică și Eurostat, populația ocupată a fost de 8.670.556 persoane. Rata de ocupare pentru populația în vârstă de 20-64 de ani a fost de 68,8%, dintre care 77,3% la bărbați și 60,2% la femei. Vârștii între 55-64 de ani au înregistrat o rată de ocupare de 44,5%. Rata șomajului a fost de 4,9%. România a înregistrat o rată a ocupării în rândurile persoanelor cu studii superioare, pentru grupa de vârstă 15-64 ani, cu aproximativ 4 puncte procentuale mai mare decât media UE, respectiv 87,9% față de 84,0%.

Activitățile industriale din România s-au concentrat în ultimii ani în sectoarele *low-tech* și *medium* din categoria *lego-industry*. Industriile *low-tech* au angajat 69% din forța de muncă față de 62% în UE. Procentajul în zona *high-tech* este de 4% comparativ cu media UE de 7%. Se remarcă evoluția dinamică în zona tehnologia informației și comunicațiilor din România, mai ales în ultimii 5-6 ani, cu o creștere a contribuției la PIB de la 3,8% în 2010, la 5,0% în 2015 și 5,3% în 2016. Se creează astfel premisele unei participări active și consistente a României la înlăptuirea Agendei UE privind construirea pieței unice digitale.

Planul de Implementare a *Garanției pentru Tineret 2017-2020* are rolul de a facilita integrarea în muncă și de a sprijini tranziția de la educație la piața muncii a tinerilor. Implementarea măsurilor incluse vizează ca toți tinerii sub 25 de ani să beneficieze de o ofertă privind un loc de muncă de calitate, de continuare a educației, de intrare în ucenicie sau de efectuare a unui stagiu, într-un interval de 4 luni de la înregistrarea la agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă.

Start-Up și Climatul de Afaceri

Succesul unui Start-Up este strâns legat de climatul de afaceri. Conform raportului „Doing Business în Uniunea Europeană 2017: Bulgaria, România și Ungaria” al Băncii Mondiale, România a făcut progrese semnificative în îmbunătățirea mediului antreprenorial. Raportul argumentează că România a înregistrat progrese mai mari decât orice alt stat membru UE, cu excepția Poloniei, din punct de vedere al alinierii la cele mai bune practici în domeniul legislației aplicabile mediului de afaceri. Acest lucru este deosebit de important pentru întreprinderile mici și mijlocii, care reprezintă mai mult de 98% din toate întreprinderile la nivel UE și asigură circa 66% din locurile de muncă din sectorul privat⁵⁶.

Ministerul pentru Mediu de Afaceri, Comerț și Antreprenariat derulează *Programul pentru stimularea înființării întreprinderilor mici și mijlocii “Start –up Nation – Romania”* care asigură finanțarea, în perioada 2017-2020, unui număr maxim anual de 10.000 beneficiari.

Turismul

România a ratificat *Protocolul privind turismul durabil la Convenția-cadru privind protecția și dezvoltarea durabilă a Carpaților*. Un obiectiv asumat în cadrul Convenției Carpatice, și realizat la Brașov, este Centrul România - Platforma pentru Turism Durabil.

Se află în implementare *Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026*, care are în vedere: utilizarea optimă a resurselor de mediu, care constituie un element cheie în dezvoltarea turismului, menținând procesele ecologice esențiale și contribuind la conservarea patrimoniului natural și a biodiversității; respectarea autenticității socio-culturale a comunităților gazdă, conservarea patrimoniului construit, a vieții culturale și a valorilor tradiționale contribuind la înțelegerea interculturală și toleranță; asigurarea operațiunilor economice viabile, pe termen lung, care să ofere beneficii socio-economice pentru toate părțile interesate, fiind distribuite corect, inclusiv locuri de muncă stabile și oportunități de a câștiga venituri și servicii sociale pentru comunități contribuind la reducerea sărăciei. De asemenea este elaborată *Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului în România* și au fost aprobate „*Criteriile pentru desemnarea destinațiilor ecoturistice*”, până în prezent fiind declarate destinații ecoturistice: zona Țara Hațegului-Retezat și zona Ținutul Zimbrului.

Dialogul social

Munca decentă este strâns legată de dialog între angajator și angajat. Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale au rolul de a facilita acest dialog care, prin actul asocierii bazat pe premiza că „nimeni nu este lăsat în urmă”, permite crearea cadrului necesar pentru îmbunătățirea locurilor de muncă.

O altă formă de dialog este între stat și mediul privat. Un prim pas în normalizarea relației mediu de afaceri – autorități de control, bazată pe încredere, informare – educare,

⁵⁶ Raportul „Doing Business în Uniunea Europeană 2017: Bulgaria, România și Ungaria” – Banca Mondială la doingbusiness.org

conformare colaborativă și emancipare a actului de control a fost realizată prin adoptarea Legii prevenirii la data de 29 noiembrie 2017. Prin această lege s-a prevăzut crearea unui portal dedicat informării publicului, iar autoritățile cu atribuții de control, constatare și sancționare a contravențiilor au și ele obligația să elaboreze și să difuzeze materiale documentare și ghiduri care cuprind drepturile și obligațiile părților implicate.

Orizont 2020

- Continuarea creării premiselor pentru aderarea la Zona Euro prin politici monetare prudente și măsuri de sprijinire a productivității și competitivității economiei românești
- Sprijinirea activității întreprinderilor mici și mijlocii, a antreprenoriatului în rândul tinerilor prin încurajarea și susținerea financiară a start-up-urilor
- Inițierea unor programe de formare profesională de bază cu finanțare UE în corelare cu cerințele pieței muncii, cu accent pe segmentele tinere sau social vulnerabile ale populației
- Încurajarea încheierii de contracte de muncă cu orar flexibil și / sau tele-muncă / teleworking (munca de la distanță); asigurarea de facilități și servicii de sprijin pentru îngrijirea copiilor și a membrilor de familie aflați în întreținere
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui program coerent pentru dezvoltarea turismului, inclusiv a turismului verde, generator de locuri de muncă și venituri considerabile, prin îmbunătățirea infrastructurii și căilor de acces la obiectivele turistice, profesionalizarea personalului și valorificare înțeleaptă a tradițiilor culturale și specificului național
- Valorificarea potențialului piețelor de capital și altor instrumente de finanțare, inclusiv a parteneriatelor public-privat

Ținte 2030

- Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației
- Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenorialul prin start-up, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare
- Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă
- Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică
- Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți

Obiectivul 9: Industrie, inovație și infrastructură

Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Evoluția societății a impus un mod de viață accelerat, în care pot fi competitive doar acele țări care încurajează inovația, pe lângă o infrastructură rezilientă și o industrie durabilă. Infrastructura modernă este susținută de inovație pentru o industrie eficientă și durabilă. Promovarea industrializării necesită recunoașterea importanței „economiei bazată pe cunoaștere” pentru avantajul competitiv necesar.

Strategia propune dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, sigure și durabile, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea pentru toți, integrarea întreprinderilor mici și mijloci în lanțuri valorice și pe piețe externe, modernizarea infrastructurii și reabilitarea durabilă a industriilor pentru utilizarea eficientă a resurselor, prin adoptarea tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, întărirea cercetării științifice și colaborarea cu mediul privat, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale, încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare.

Infrastructura

Domeniul transporturilor este considerat prioritar în contextul planurilor de dezvoltare ale României, date fiind relațiile sale de interdependență cu celelalte ramuri ale economiei naționale, valoarea serviciilor oferite pentru populație și impactul considerabil asupra mediului. Segmentele principale sunt rutier, feroviar, fluvial, maritim și aerian. Deficiențe majore înregistrează sustenabilitatea, eficiența economică, siguranța, impactul asupra mediului, contribuția la dezvoltarea altor ramuri ale economiei, aportul la asigurarea conectivității interne și externe și în la asigurarea finanțării pentru investiții.

Referitor la infrastructura de **transport rutier**, autostrăzile și drumurile de interes național și european reprezintă doar 21% din rețea. Aproape 90% din rețeaua de drumuri este la standardul de o singură bandă pe sens și se află, conform clasificării acceptate, doar în proporție de 50% în stare bună, 30% în stare medie și 20% în stare proastă.

Această situație clasează România pe primul loc în Europa privind rata mortalității prin accident rutier, de 94 decese la 1 milion de locuitori, față de 60 în UE; de 259 decese la 10 miliarde pasageri/km, față de 61 în UE; de 466 decese la 1 milion de vehicule auto, față de 126 în UE. De asemenea, rata accidentelor auto în care sunt implicați pietoni este cu mult peste media UE. Conform Eurostat, în 2013 pietonii implicați în accidente rutiere reprezentau 22% din total mortalități rutiere, în timp ce în România înregistra 38% în 2017⁵⁷.

Rețeaua feroviară în exploatare avea o lungime totală de 10.774 km din care 72% era de tip linie simplă, în comparație cu media UE de 59% și doar 37% din liniile feroviare erau

⁵⁷ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Road_accident_fatalities_-_statistics_by_type_of_vehicle

electrificate, față de 52% media UE. În perioada 2004-2017 numărul de călători s-a diminuat cu 30,3%, de la aproximativ 99 la 69 milioane călători/an.

Piața transportului feroviar de mărfuri s-a restrâns considerabil datorită declinului industriei grele. Volumul de mărfuri transportate pe calea ferată a scăzut de la 67 milioane tone în 2008, la 56 milioane în 2017. În plus, dezvoltarea transportului rutier de mărfuri a condus la diminuarea cotei de piață a celui feroviar, de la 19,1 % în 2011 la 15,4% în anul 2017.

Viteza de rulare la transportul de călători este în România de 44-46 km/h, de două ori mai lentă decât în Marea Britanie sau Germania, situație explicabilă doar, în parte, prin relieful muntos al țării, dar accentuată de opririle numeroase, timpii de staționare și alți factori tehnici. Siguranța transportului feroviar este destul de bună, dar încă se înregistrează un număr mare de decese (58 de decese pe rețeaua de cale ferată administrată de CNCF „CFR – S.A. în perioada 2007-2011) din cauza sinuciderilor și accidentelor auto la trecerile la nivel cu calea ferată.

Transportul naval ocupă locul al treilea în UE, din punctul de vedere al ponderii mărfurilor transportate pe căi navigabile interioare, valori în tone-kilometrii, datorită faptului că România deține 44% din sectorul navigabil al Dunării și canalele Dunăre-Marea Neagră și Poarta Albă-Midia-Năvodari. Complexul portuar Constanța, cu o capacitate de transfer de circa 1 milion unități standard TEU pe an, oferă perspective de dezvoltare în continuare a transportului pe căi navigabile interioare și a celui maritim.

Cu un număr total de 20,2 milioane pasageri, în 2017 (comparativ cu 783 de mii în 2007) **serviciile aeriene** au ocupat un loc important și în creștere în cadrul activităților de transport⁵⁸. România dispune de 17 aeroporturi.

Transportul intermodal se află într-un stadiu incipient în România, dar are un potențial ridicat, mai ales în operațiunile de tranzit. Terminalele trimodale (fluvial, feroviar și rutier) de la Galați și Giurgiu au perspective favorabile de dezvoltare, în special prin operarea în regim containerizat.

Industrializarea durabilă

România are nevoie de o industrie cu impact minim asupra mediului pentru atenuarea schimbărilor climatice, adresând provocări precum reducerea emisiilor industriale de gaze cu efect de seră, eficiența energetică și a utilizării resurselor prin tehnologii mai curate, abordări industriale ecologice și programe de sensibilizare sporită privind mediul. O industrie competitivă și durabilă joacă un rol esențial în accelerarea creșterii economice, reducerea sărăciei prin activități productive și atingerea tuturor obiectivelor de dezvoltare durabilă prevăzute în Agenda 2030. În acest sens, în concordanță cu noua strategie de politică industrială revizuită a UE⁵⁹, se impune susținerea consolidării lanțurilor de valoare și implementarea celor mai performante tehnologii, promovarea economiei circulare, a

⁵⁸ INS - Transportul aeroportuar

⁵⁹ COM 479/13.09.2017: Să investim într-o industrie inteligentă, inovativă și sustenabilă)

competitivității, încurajarea comerțului industrial și dezvoltarea sectorului privat, agroindustriilor și energiilor regenerabile.

Cercetarea și inovarea

România se poziționează în categoria inovatorilor modești, ocupând de mai mulți ani unul dintre ultimele locuri în Europa⁶⁰, prin ponderea scăzută a cheltuielilor cu cercetarea – dezvoltarea – inovarea (CDI), constant sub 0,5% din PIB. Durata și profunzimea acestor evoluții negative au făcut ca cercetătorii din România să constituie, în prezent, cea mai mare diasporă științifică din UE, cu o prezență notabilă și peste ocean. Această situație se datorează interesului scăzut pe care îl manifestă mediul economic față de activitățile de cercetare-dezvoltare și inovare în general și a celor derulate prin efort propriu în special.

În condițiile în care aportul capitalului privat la finanțarea proiectelor de cercetare-dezvoltare este scăzut, pentru susținerea cercetării s-a acționat în sensul creșterii veniturilor personalului de CDI, prin HG 751/11.10.2017 privind plafoanele pe baza cărora se calculează veniturile salariale și prin scutirea de impozit pentru veniturile obținute de personalul CDI. S-au luat măsuri de stimulare a CDI în întreprinderi prin instrumente de finanțare directă prin Programe naționale, instrumente de finanțare tip împrumut garantat sau investiții prin capital de risc și alte facilități fiscale pentru firme.

S-au făcut investiții mari în infrastructuri majore, incluse în circuitele științifice internaționale, specifice tehnologiilor de vârf, emergente, în cadrul unor proiecte majore la nivel european: Proiectul ELI-NP Extreme Light Infrastructure – Nuclear Physics, cu un sistem laser de mare putere și un sistem de fascicul gamma de mare intensitate; Proiectul DANUBIUS și Centrul Internațional de Studii Avansate pentru Sisteme Fluvii-Mări – DANUBIUS RI, infrastructură care va permite dezvoltarea cercetării intradisciplinate și transdisciplinare asupra sistemelor fluvii-mări ș.a.

Orizont 2020

- Îmbunătățirea conectivității între localități și regiuni prin sporirea ponderii drumurilor județene și comunale modernizate la 61% în 2020 (în comparație cu 39,4% în 2016)
- Încurajarea și sprijinirea, în condiții de egalitate, a investițiilor străine directe ca și a eforturilor investiționale proprii ale capitalului autohton cu accent pe sectoarele de înaltă și medie tehnicitate, creatoare de valoare adăugată sporită și care înglobează realizările de ultimă ora ale cercetării și dezvoltării tehnologice moderne, inclusiv în domeniul industriei de apărare
- Creșterea bugetului alocat cercetării cu aproximativ 30% anual, cu asigurarea unei distribuții bugetare echilibrate, destinate susținerii atât a cercetării aplicative și inovării, a cercetării fundamentale și de frontieră, cu accent pe domeniile de specializare inteligentă / cu potențial de creștere
- Dezvoltarea programelor sectoriale de finanțare a cercetării aplicative atât din bugetul de stat, cât și prin stimularea investițiilor private și prin dezvoltare de parteneriate în acest sector

⁶⁰ European Innovation Scoreboard 2018, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/30697>

Ținte 2030

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți
- Îmbunătățirea siguranței rutiere
- Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora
- Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere
- Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare
- Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare
- Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe

Obiectivul 10: Inegalități reduse

Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Inegalitatea este un obstacol în procesul de dezvoltare al unei societăți durabile. Inegalitatea apare în diferite domenii cum ar fi problemele de gen, dificultățile în educație, aspectele financiare etc. Unele grupuri vulnerabile, cum ar fi femeile cu dizabilități sau cele de etnie romă, se confruntă cu discriminare intersecțională, prin care mai multe caracteristici ale grupului sunt supuse fenomenelor discriminatorii, acesta devenind astfel în mod particular dezavantajat. Acest obiectiv al reducerii inegalităților accentuează caracterul ideal și meritocratic al societății și totodată, permite tuturor accesul la resurse.

Strategia propune reducerea decalajelor, eliminarea discriminărilor de orice fel și politici de realizare progresivă a unei egalități sporite, în special fiscale, salariale, educaționale și de protecție socială.

Reducerea decalajelor în interiorul țării

Coeficientul GINI este indicatorul care măsoară gradul de inegalitate a veniturilor disponibile ale unei populații - când este 0% reprezintă egalitate deplină și când este 100% reprezintă inegalitate absolută. Conform Eurostat, în anul 2008, acest coeficient a fost de 35,9% pentru România, comparativ cu 31,0% media UE, iar în 2016 a fost de 34,7%, comparativ cu 30,8%.

Standardul Puterii de Cumpărare (SPC)⁶¹ arată că există diferențe evidente de dezvoltare regională în interiorul României. În 2015, în condițiile în care PIB-ul brut pe cap de locuitor al Regiunii București-Ilfov a fost de 39.400 SPC și era mai mare decât PIB-ul brut pe cap de locuitor în UE-28 de 28.900 SPC, diferențele dintre regiuni erau următoarele. PIB-ul pe cap de locuitor în SPC al regiunii București-Ilfov era de peste două ori mai mare decât PIB-ul brut pe cap de locuitor (în SPC) al României și de patru ori mai mare decât cel al regiunii Nord-Est (cea mai săracă regiune prin raportare la PIB-ul pe cap de locuitor în SPC). PIB-ul pe cap de locuitor (în SPC) al regiunii Nord-Est, cea mai săracă regiune a României prin nivelul acestui indicator, era de peste trei ori mai mic decât media europeană. Cele mai prospere regiuni după București-Ilfov, din acest punct de vedere, erau Regiunea Vest (cu 16.500 PIB brut pe cap de locuitor, în SPC) și Regiunea Nord-Vest (cu 14.400 PIB brut pe cap de locuitor, în SPC).

Investițiile străine directe (ISD) reprezintă un indicator relevant pentru măsurarea creșterii economice, mai ales că circulația liberă a capitalului este un drept fundamental din UE. La nivelul anului 2016, 60% din ISD s-au concentrat în regiunea București-Ilfov ceea ce pune în evidență inegalitatea dintre regiunile de dezvoltare ale României.

⁶¹ Standardul puterii de cumpărare (SPC) este o monedă de calcul folosită în comparațiile internaționale, inclusiv de Eurostat, ce este derivată din valori exprimate în moneda națională, folosind paritatea puterii de cumpărare (PPC) ca factor de conversie.

Inegalitățile între rural și urban

Conform INS, 46,2% din cetățenii României trăiau în mediu rural în 2015⁶². Conform Eurostat, media UE era de 28%. Pentru decalajul socio-economic dintre mediul urban și rural indicator reprezentativ este „riscul sărăciei sau a excluziunii sociale”. Eurostat subliniază faptul că, în 2016, în România, în mediul urban, rata *riscului de sărăcie* era de 24,3%, în timp ce în mediul rural era la 51,7%. Media UE era de 23,6% în mediul urban și 25,5% în mediul rural⁶³.

Decalajele față de statele UE

România are o creștere constantă a gradului de absorbție a fondurilor europene, însă aceasta este foarte greoaie. La limita ciclului bugetar 2007-2013 țara noastră absorbise 83,44% din fondurile europene⁶⁴. Dacă cifrele totale nu sunt neapărat pesimiste, în cazul României se remarcă o absorbție de fonduri inegală ca ritm (și care nu este neapărat justificată de vreo sezonabilitate economică), cu o volatilitate importantă de la o lună la alta. Media lunară de absorbție în perioada 2009-2017 a fost de 1,06%, cu un minim de 0,3% și un maximul de 3,6%. Cu un ritm de absorbție mediu precum cel înregistrat până în prezent, România va avea nevoie, pentru finalizarea absorbției fondurilor, de circa 100 luni, în loc de 60 luni cât are un ciclu bugetar european.

România se confruntă cu o vulnerabilitate în piața muncii determinată de problema demografică în condițiile în care emigrația a atins un nivel îngrijorător, de 15% din populația țării, respectiv 25% din populația activă.

Gradul intermedierei financiare în România este cel mai scăzut din rândul statelor din UE (26,4%). Ponderea activelor bancare în PIB se află la 50% în timp ce la nivelul UE este de 255%, iar în zona euro de 288%⁶⁵.

Combaterea discriminării

Conform raportului de activitate pe anul 2017 al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), în 2017 au fost în total 682 de petiții primite, dintre care 461 au fost respinse, 185 au fost necompetente și 117 au fost constatate. Din cele 117 de constatări au rezultat 65 de amenzi, 47 de recomandări, 51 de avertismente și 3 monitorizări⁶⁶.

În *Raportul de țară al Comisiei Europene privind România* se subliniază și problemele discriminării în România. Se menționează faptul că românii se confruntă cu numeroase dezavantaje, printre care: inegalitate de șanse și rată a sărăciei extrem de ridicate, rată scăzută de ocupare a forței de muncă, nivel slab de instruire, nivel scăzut de acoperire de către asigurările de sănătate și condiții precare de locuit. În același timp, se relevă faptul că persoanele cu handicap și copiii se confruntă cu un risc mai ridicat de sărăcie. Multe

⁶² INS - Populația rezidentă la 1 ianuarie pe grupe de vârstă și vârste, sexe și medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

⁶³ Eurostat – Statics on rural areas in the EU: Population distribution by degree of urbanisation

⁶⁴ Ministerul Fondurilor Europene:

⁶⁵ Asociația Română a Băncilor

⁶⁶ CNCD – Raport de activitate 2017

persoane cu handicap părăsesc timpuriu școala și puține ajung în învățământul terțiar, ceea ce le scade șansele de angajare⁶⁷.

Este de remarcat însă faptul că România contribuie la lupta împotriva discriminării pe plan internațional. În 2016, sub președenția României a Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului a fost adoptată prin consens definiția de lucru a antisemitismului⁶⁸. Această definiție a fost adoptată de Parlamentul Uniunii Europene și de Guvernul României și reprezintă un pas important în lupta împotriva anti-semitismului.

Orizont 2020

- Reducerea polarizării sociale prin asigurarea creșterii constante, pe bază anuală, a veniturilor mici, alocațiilor pentru copii, tineri, vârstnici și persoane cu dizabilități, pensiilor, ajutoarelor sociale pentru alte grupuri vulnerabile sau defavorizate într-un quantum superior celui mediu pe economie
- Sprijinirea dezvoltării activităților economice productive în mediul rural, pe lângă cele agricole, prin încurajarea antreprenoriatului, asigurarea accesului la Internet pentru munca de la distanță, accesul sporit la serviciile de micro-finanțare
- Creșterea intermedierei financiare în mod durabil cu asigurarea stabilității și credibilității sectorului bancar
- Promovarea fermă și monitorizarea permanentă a aplicării legislației existente în materie de incluziune socială pentru toate categoriile de cetățeni, inclusiv persoanele aparținând minorităților etnice sau de altă natură, în toate domeniile vieții politice, economice, sociale și culturale

Ținte 2030

- Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate
- Aproprierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile
- Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului

⁶⁷ Raportul de țară din 2018 privind România – Comisia Europeană, 2018

⁶⁸ Comunicat de presă MAE – Adoptarea definiției de lucru a antisemitismului la Reuniunea Plenară de la București a Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului – 25.05.2016

-

Obiectivul 11: Orașe și comunități durabile

Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

În România, conform statisticilor Băncii Mondiale, ponderea populației urbane a crescut la 54,4% în 2014, de la 34% în 1960⁶⁹. Conform Eurostat, media UE era de 72,5% în 2014. Acest proces de urbanizare este într-o continuă creștere, obligând orașele să devină deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile, pentru a face față schimbărilor socio-economice și de mediu.

Strategia vizează asigurarea condițiilor pentru o viață demnă a cetățenilor din comunitățile urbane și rurale prin accesul la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile; accesul la transport public eficient, la prețuri echitabile și accesibile pentru toți; promovarea conceptului de smart-city; consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural; reducerea impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și mediului în general.

Locuințe decente

Problemele identificate în crearea comunităților durabile sunt calitatea slabă a fondului imobiliar existent, numărul mare de clădiri vulnerabile la riscul seismic, locuințe inadecvate pentru grupurile sărace și vulnerabile, ineficiența pieței de locuințe și cadrul legal și instituțional.

Prin Agenția Națională pentru Locuințe, în calitate de agenție publică de implementare, se derulează *Programul de Construcții de Locuințe pentru Tineri Destinate Închirierii*. În prezent, 51 de obiective de investiții se află în execuție, însumând, la data de 25 mai 2018, 1915 de unități locative.

Conform Eurostat, România s-a poziționat în 2016 pe primul loc la rata de supraaglomerare⁷⁰ de 48,4%, comparativ cu media UE de 16,6%⁷¹. Acest indicator este definit prin numărul de camere de care dispune o gospodărie, prin mărimea gospodăriei, precum și prin vârstele și situația familială a membrilor acesteia.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire, s-a elaborat și se implementează proiectul de *Strategie Națională a Locuirii*. Acesta a fost realizat în strânsă coordonare cu măsurile incluse în *Pachetul Național Anti-Sărăcie*, lansat de Guvernul României în luna februarie 2016 și cu *Strategia privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei*.

⁶⁹ <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?locations=RO>

⁷⁰ Statisticile Uniunii Europene privind venitul și condițiile de viață/ The European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC)

⁷¹ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_lvho05a&lang=en

Riscul seismic

România este o țară cu risc seismic ridicat, unde se pot produce cutremure puternice, în mod special cele generate de zona Vrancea, cu magnitudini mari de peste 7,1 ML, resimțite pe arii extinse și cu efecte distrugătoare, care pot avea o frecvență de 2 -3 evenimente într-un secol.

Codul de proiectare seismică încadrează clădirile în patru clase de risc seismic, clasa I fiind cu risc de prăbușire în urma unui cutremur de magnitudine mare. La nivelul anului 2018⁷², doar în București au fost înregistrate 170 de clădiri în clasa I de risc seismic, 351 în clasa II de risc seismic, 101 în clasa III de risc seismic și 9 în clasa IV de risc seismic. Anual, autoritățile locale planifică Programe pentru consolidarea clădirilor cu risc seismic.

România beneficiază de rețele de senzori geofizici, pentru monitorizarea activității seismice, care generează fluxuri de date în timp real către Institutul National de Cercetare Dezvoltare pentru Fizica Pământului (INFP), respectiv către Centrul National de Date din Măgurele și Centrul de achiziție date de la Observatorul Seismologic Dobrogea - Eforie Nord: Rețeaua de Observatoare Seismice și de Stații Seismice, Stații GNSS, senzori de măsurare a câmpului magnetic, rețeaua de infrasunete etc. Datele furnizate de rețelele de senzori geofizici sunt analizate în permanență de personalul specializat al INFP. Aceste date sunt utilizate în scopuri de cercetare, securitate națională și apărare civilă.

Calitatea Aerului

Calitatea scăzută a aerului influențează în mod negativ sănătatea umană. În scopul îmbunătățirii calității aerului în Europa, la data de 18 decembrie 2013 Comisia Europeană a publicat *Pachetul de politici pentru un Aer Curat*.

La nivel național, calitatea aerului continuă să fie o preocupare majoră, mai ales în aglomerările urbane. Acest fapt se datorează poluării generate de creșterea numărului mijloacelor de transport auto și de șantierele de construcții (particule în suspensie). La aceasta se adaugă și despăduririle masive (până în 2014) și restrângerea spațiilor verzi din perimetrele municipale, cu efect de reducere a rolului vegetației de filtrare și purificare a aerului. Calitatea aerului din aglomerările urbane a atras atenționări repetate din partea instituțiilor UE, datorită riscului crescut al mortalității cauzate de afecțiuni respiratorii și cardiovasculare.

Una dintre politicile publice, care a ajutat la ameliorarea calității aerului este reabilitarea sistemelor de încălzire urbană. La nivel național, cantitățile de emisii totale anuale de dioxid de sulf provenite din instalații mari de ardere s-au redus de la 540 mii tone în 2007 la 162 mii tone în 2013, față de ținta de 148 mii tone, cele de oxizi de azot de la 128 mii tone în 2007 la 42 mii tone în 2013, față de ținta de 112 mii tone, iar cantitățile de emisii totale anuale de pulberi s-au redus de la 38,6 mii tone în 2007 la 10 mii tone, față de ținta de 15,5 mii tone în 2013. În 2015, cantitățile de emisii totale anuale de dioxid de sulf provenite din

⁷² http://amccrs.pmb.ro/docs/Lista_imobilelor_expertizate.pdf

instalații mari de ardere s-au redus la 106,8 mii tone, cele de oxizi de azot s-au redus la 38,9 mii, tone iar cele de pulberi la 5,3 mii tone.

Prin reabilitarea sistemelor de încălzire centrală în 7 municipalități din cele 8 identificate ca fiind zone critice, au fost constatate în aceste zone reduceri ale emisiilor totale anuale de dioxid de sulf de la 80 mii tone în 2003 la 35,4 mii tone în 2015 (față de ținta de 15 mii tone) și de oxizi de azot de la 7 mii tone în 2003 la 4,8 mii tone (față de ținta de 4 mii tone) în 2015.

Din inventarul național de emisii de poluanți atmosferici aferent anului 2015, nivelul emisiilor la nivel național s-a redus față de anul 2005 cu cca. 28% pentru oxizi de azot, cca. 21% pentru compuși organici volatili-nemetanici, 74% pentru dioxid de sulf, cca. 17% pentru amoniac și respectiv 10% pentru particule fine în suspensie (PM_{2,5}).

Printre măsurile întreprinse în vederea remedierii situației la nivel național, în cadrul *Programului de Stimulare a Înnoirii Parcului Auto (RABLA)*, derulat prin Administrația Fondului pentru Mediu (AFM), se subvenționează casarea autovehiculelor cu grad înalt de emisii poluante și achiziționarea de mașini mai puțin poluante, inclusiv electrice sau hibrid. În 2010 și 2011 au fost scoase din circulație cca 300.000 de mașini cu vechime mai mare de 10 ani. Un alt program derulat de AFM este *Programul privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în transporturi, prin promovarea infrastructurii pentru vehiculele de transport rutier nepoluant din punct de vedere energetic: stații de reîncărcare pentru vehicule electrice și electrice hibrid plug-in*. În cadrul sesiunii 2016 a fost solicitată finanțare pentru instalarea a aproximativ 260 de stații.

Dimensiunea culturală a dezvoltării durabile

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă menționează pentru prima dată cultura, în contextul obiectivelor dezvoltării durabile, atât ca o dimensiune transversală - în relație cu educația, securitatea alimentară, mediul, creșterea economică, modelele durabile de consum și de producție, societățile pașnice și favorabile incluziunii, cât și ca o dimensiune directă a orașelor și comunităților durabile.

În contextul dezvoltării durabile, protejarea patrimoniului cultural național devine esențială în vederea asigurării transiterii acestei moșteniri generațiilor viitoare. În perioada 2008-2017 s-au efectuat investiții majore pentru mai mult de 300 de obiective monumente istorice, teatre, muzee, biblioteci și alte instituții de cultură. La sfârșitul anului 2010, Repertoriul Arheologic Național (RAN) includea circa 10.000 de situri și 20.000 de entități arheologice. Baza de date RAN conținea la finele anului 2017 16.368 de situri, având și o reprezentare cartografică pe harta României la scara 1:100.000.

În ceea ce privește Bunurile Culturale Mobile Clasate, în anul 2010 au fost adăugate circa 4.300 de înregistrări noi, la care se adaugă 2.150 în 2011 și 3.784 în 2013. La finele anului 2016, în Patrimoniul Cultural Național existau 46.772 bunuri mobile clasate.

Smart City (Oraș Inteligent)

Un oraș inteligent și durabil este un oraș inovator care, prin folosirea tehnologiei informației și a comunicațiilor, a datelor colectate de la echipamentele utilizate în furnizarea serviciilor, prin proiectarea inteligentă a dezvoltării localităților – toate acestea sub coordonarea unei administrații „smart” – atinge sinergia necesară pentru a îmbunătăți calitatea vieții, eficiența operațiunilor și serviciilor urbane, precum și competitivitatea, asigurând nevoile generațiilor prezente și viitoare în ceea ce privește aspectele economice, sociale și de mediu.

Conceptul de oraș inteligent este un concept dinamic, presupune un proces de transformare continuă prin inovare tehnologică, urbanistică sau managerială, prin intermediul cărora orașele devin mai confortabile și reziliente, apte să răspundă rapid noilor provocări. Conceptul oferă instrumentele necesare pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă orașele (trafic, aglomerație, poluare etc.) și pentru creșterea calității vieții în regim de eficientizare a consumului de resurse.

Un oraș necesită, în tranziția sa către un oraș „inteligent”, progrese și schimbări în jurul a trei piloni principali: administrativ - tehnologic (inovația și tehnologia sunt elementele cheie pentru tranziția către orașe și comunități inteligente și durabile) - social. Orașul inteligent maximizează sinergia dintre oraș și locuitorii săi, încurajează cetățenii să fie mai activi și mai participativi în viața comunității.

Orizont 2020

- Creșterea procentului de proprietăți cadastrate și înregistrate în toate localitățile la 80% pentru locuințe și 100% pentru terenurile agricole, ca element de bază al planificării spațiale și amenajării teritoriului
- Implementarea programelor existente și adoptarea de măsuri suplimentare pentru avertizarea timpurie, intervențiile de urgență și acțiunile ulterioare de reabilitare prin precizarea responsabilității tuturor factorilor cu atribuții în domeniu în caz de calamități naturale (seisme, inundații, alunecări de teren) sau accidente (deversări sau emisii nocive, incendii extinse etc)
- Pregătirea din vreme a unor planuri de contingență pentru prevenirea și limitarea efectelor previzibile ale schimbărilor climatice
- Îmbunătățirea calității aerului
- Creșterea capacității instituționale a autorităților cu responsabilități în domeniul calității aerului de adaptare la cerințele de respectare a obiectivelor de calitate a aerului
- Valorificarea resurselor culturale specifice pe plan local prin protejarea patrimoniului cultural, identității culturale și îndeletnicirilor tradiționale (artizanale, artistice, culinare); încurajarea dezvoltării în continuare a agroturismului
- Promovarea unui set de măsuri teritoriale pentru zonele urbane în vederea dezvoltării acelor funcții și echipamente care pot asigura creșterea competitivității orașelor la nivel european și internațional

Ținte 2030

- Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii

- Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială
- Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic
- Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului
- Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului
- Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban
- Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului

Obiectivul 12: Consum și producție responsabile

Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Decuplarea creșterii economice de efectele negative asupra mediului necesită un nou model de consum și producție durabil. Dezvoltarea durabilă propune soluția unei producții mai eficiente, a unui management durabil al deșeurilor și activități în concordanță cu principiile protecției mediului. În termeni de consum, reciclarea este imperativă, acest lucru necesitând tranziția spre o economie circulară și conștientizarea cetățeanului de limitele planetei.

Strategia propune trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare prin introducerea unor elemente ale economiei circulare, creșterea productivității resurselor, reducerea risipei de alimente și a deșeurilor, prin: diminuarea generării, de consumuri la toate nivelurile sale; reciclare și reutilizare; încurajarea companiilor să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea activităților lor în ciclul de raportare; promovarea practicilor durabile de achiziții publice; conștientizarea cetățenilor asupra a ce înseamnă un stil de viață în armonie cu natura.

Politica industrială

În cadrul noii abordări a UE se pune un accent sporit pe competitivitate în context global, prin asigurarea sustenabilității producției și consumului, majorarea eficienței în utilizarea resurselor materiale, revitalizarea industriilor prelucrătoare cu valoare adăugată mare și echilibrarea relativă cu sectorul serviciilor care a cunoscut o dezvoltare vertiginoasă în ultimele decenii. În România, industria (inclusiv construcțiile) a avut un aport la atingerea procentului de 30,2% din PIB în 2016, mai mare decât media UE de 22%, încadrându-se într-o tendință descrescătoare în favoarea serviciilor, similar cu ceea ce se întâmplă în majoritatea țărilor europene.

Productivitatea resurselor

Productivitatea resurselor se măsoară prin valoarea în euro a produselor obținute din prelucrarea unui kilogram de materii prime. România continuă să se situeze într-o poziție inferioară, înregistrând chiar un regres față de media europeană. Conform Eurostat, deși media UE este de 134,3 (unde 100 reprezintă productivitatea resurselor din anul 2000), România este pe ultimul loc, cu un coeficient de 55,6. În consecință, spre deosebire de majoritatea țărilor membre ale UE, importurile României au totalizat 44,6 milioane tone în 2015, iar exporturile 38 milioane tone, ceea ce indică faptul că țara noastră rămâne, în continuare, un exportator net de materii prime, de semifabricate și de produse cu un grad de prelucrare relativ scăzut.

Deși există explicații istorice pentru nivelul substanțial mai scăzut al productivității resurselor în raport cu celelalte țări din UE, este de semnalat faptul că, în cazul României, ritmul de ameliorare la acest indicator este mai lent. Se adaugă la aceasta și dinamica nesatisfăcătoare a costului forței de muncă, cu un decalaj constant dintre România și media

UE, pe parcursul a mai multor ani (2007-2015), de 6 ori (circa 5 euro pe ora lucrată în România față de 32,1 euro pe oră în medie în UE).

Tranziția către economia circulară

Tranziția către economia circulară este o oportunitate de a transforma economia de acum într-una mai durabilă, contribuind la îndeplinirea obiectivelor Agendei 2030. În economia circulară valoarea produselor, a materialelor și a resurselor trebuie menținută cât mai mult timp posibil, iar generarea de deșeuri redusă la minimum.

Economia circulară trebuie să reprezinte aportul românesc la efortul UE de dezvoltare a unei economii durabile. Trecerea la economia circulară implică o coordonare a politicilor economice cu cele referitoare la creșterea locurilor de muncă în sectoarele economiei circulare, creșterea investițiilor în sectoare specifice, a dezvoltării politicilor sociale și a inovării în economie, combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora.

Etichetarea ecologică europeană

România implementează Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 66/2010 din 25 noiembrie 2009 privind eticheta UE ecologică. Eticheta ecologică europeană a fost obținută pentru următoarele categorii de produse/servicii: vopsea de interior, vopsea de exterior, email, amorsă, lubrifianți, saltele de pat, hârtie tipărită, hârtie absorbantă, textile, lubrifianți, detergenți, săpunuri, gel de duș, computere, laptopuri și servicii de cazare turistică. Între anii 2008-2017 s-au acordat un număr de 41 de licențe, dintre care 38 de licențe au fost acordate pentru produse și 3 licențe pentru de cazare turistică. În total a fost etichetat ecologic un număr de 246 de produse/servicii.

Sistemul UE de management de mediu și audit (EMAS)

În ceea ce privește participarea voluntară a organizațiilor la Sistemul Comunitar pentru Managementul de Mediu și Audit (EMAS), România înregistra 11 organizații EMAS în 2017, față de una în 2008. Instrumentul EMAS este conceput pentru a sprijini organizațiile în îmbunătățirea continuă a performanței de mediu, integrând conceptul dezvoltării durabile printr-un model (pentru organizații) care conduce la optimizarea proceselor de producție, reducerea impactului asupra mediului și utilizarea eficientă a resurselor.

Achiziții publice verzi

În perioada 2014-2015 a fost promovat Proiectul privind *Stabilirea cadrului legal de desfășurare a achizițiilor publice verzi în România*, iar în anul 2016 a fost adoptată Legea nr. 69 privind achizițiile publice verzi, aceasta constituind cadrul juridic prin care se va dezvolta în România piața produselor verzi. Conform prevederilor incluse în această lege, Ministerul Mediului împreună cu Agenția Națională pentru Achiziții Publice, elaborează în prezent un ghid, care cuprinde criteriile minime privind protecția mediului pentru grupe de produse și servicii, precum și caiete de sarcini standard.

Managementul integrat al deșeurilor

Managementul integrat al deșeurilor se încadrează organic în viziunea dezvoltării durabile și reprezintă materializarea conceptului economiei circulare, bazate pe reciclare și conservare. În felul acesta, orice produs prelucrat de om și devenit inutilizabil este tratat ca materie primă pentru generarea de alte produse sau servicii⁷³. Prin Programul Operațional Sectorial Mediu 2007-2013 au fost promovate cu prioritate proiecte pentru sisteme de management integrat al deșeurilor la nivelul județelor României. Proiectele sunt implementate de către Consiliile Județene în numele Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitară constituite la nivel de județ, operarea infrastructurii rezultate fiind delegată unor operatori de salubritate. Procesul de implementare a fost însă extrem de lent⁷⁴. Urmare a întârzierilor o parte din aceste proiecte nu au fost finalizate, continuarea lor fiind asigurată acum prin Programul Operațional Infrastructură Mare. Conform Eurostat, în 2014, în România s-au produs circa 176,5 milioane tone de deșeuri, dintre care 90,5% au fost depozitate și 4,2% au fost reciclate și valorificate energetic, în timp ce la nivelul UE28, totalul deșeurilor generate a fost de 2.494,9 milioane tone, din care 37,8% au fost depozitate și 43,2% a fost reciclate și valorificate energetic.

Orizont 2020

- Continuarea eforturilor pe plan național pentru ameliorarea productivității utilizării resurselor prin includerea unor ținte precise, riguros monitorizate, în toate strategiile sectoriale și de dezvoltare în profil teritorial în vederea alinierii la standardele europene și pregătirii trecerii la modelul economiei circulare
- Tranziția de la modelul economic actual bazat pe producție și consum la economia circulară prin schimbarea mentalității prin educație, schimbarea comportamentului consumatorilor și prin dezvoltarea de mecanisme financiare pentru susținerea perioadei de tranziție
- Reducerea risipei de alimente pe întregul traseu producție-transport-procesare-comercializare-consum, de la recoltarea în fermă la eliminarea finală a deșeurilor
- Popularizarea și promovarea unor modele de producție și consum durabile prin campanii de informare pentru publicul larg și demersuri pentru extinderea acestor bune practici în programele educaționale școlare și extrașcolare
- Încurajarea companiilor, în special a companiilor mari și transnaționale, să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea în ciclul de raportare
- Promovarea instrumentelor care conduc la îmbunătățirea performanțelor de mediu, prin campanii de informare și conștientizare privind avantajele obținerii etichetei UE ecologice pentru produse și servicii, precum și a obținerii înregistrării în EMAS de către organizațiile publice sau private
- Finalizarea cadrului legislativ pentru procedurile de achiziții verzi
- Ameliorarea procesului de urmărire statistico-economică și socială a modelelor de consum și de producție durabilă la nivel național, regional și local

⁷³ Strategia națională de gestionare a deșeurilor 2014-2020, Hotărârea de Guvern nr.870 din 06/11/2013

⁷⁴ Documentul POIM, pag.10. Problemele majore întâmpinate în perioada 2007-2013 au fost prezentate și în Acordul de Parteneriat

- Creșterea gradului de pregătire a societății pentru reutilizare și reciclare prin aplicarea ierarhiei de gestionare a deșeurilor
- Introducerea unui cod al sustenabilității care permite o raportare complexă a atitudinii companiilor privind aplicarea principiilor dezvoltării durabile

Ținte 2030

- Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs
- Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare
- Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030
- Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă 75%, hârtie și carton 85%)
- Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și materialele textile până în 2025
- Stabilirea de scheme obligatorii de răspundere extinsă a producătorilor pentru toate ambalajele până în 2024
- Implementarea practicilor durabile de achiziții publice, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene

Obiectivul 13: Acțiune în domeniul schimbărilor climatice

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Impactul schimbărilor climatice, inclusiv schimbarea tiparelor climei, creșterea nivelului mării și a evenimentelor meteorologice extreme afectează România de astăzi. Dacă nu se iau în continuare măsuri de adaptare și diminuare a efectelor acestora, amenințările actuale, cum ar fi siguranța alimentară și deficitul de apă, pot lua amploare.

Strategia vizează consolidarea capacității de adaptare și reziliență a României pentru a combate pericolele legate de schimbările climatice și dezastrele naturale prin integrarea măsurilor de diminuare și de adaptare la schimbările climatice și dezastrele naturale atât în strategiile cât și în politicile naționale și în planificarea și creșterea nivelului de educație și conștientizare privind schimbările climatice.

Schimbările climatice

Schimbările climatice aduc două mari provocări: reducerea drastică a emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea, prin dezvoltare durabilă, cu trecerea la o economie decuplată de carbon care să asigure, în același timp, o calitate bună a vieții cetățenilor și o protecție eficientă a vieții și proprietății lor, în cazul noilor vulnerabilități și riscuri de dezastre naturale.

Politica integrată a UE privind schimbările climatice și energia are ca țintă globală menținerea creșterii temperaturii medii globale sub 2°C (preferabil sub 1,5°C) în comparație cu nivelurile perioadei preindustriale. În cazul depășirii limitei de 2°C (sau chiar a pragului de 1,5°C), riscurile sunt numeroase, periculoase și imprevizibile, determinând o creștere exponențială a costurilor adaptării comparativ cu cheltuielile pentru intervenția și încetinirea acestui fenomen. În România, temperatura medie anuală la nivelul perioadei 1981–2010 a înregistrat o creștere cu 0,5°C față de perioada climatică 1961-1990.

Cel mai cald an înregistrat a fost 2015, iar în perioada 2012-2017, abaterile termice anuale au fost mai mari de 1,5°C raportat la media multianuală în perioadei 1961-1990. Această tendință de creștere ale temperaturii sezoniere este prezentă pe aproape tot teritoriul României în primăvară și vară. Iarna, se manifestă tendințe crescătoare semnificative ale temperaturii aerului în regiuni din sudul, centrul și nord-estul României. Începând din 1961, durata valurilor de căldură⁷⁵ este în creștere semnificativă în sudul și vestul României.

De asemenea, din 1901 până în prezent, România a avut în fiecare deceniu de la unul până la patru ani extremi de secetoși/ploioși, un număr tot mai mare de secete fiind identificate

⁷⁵ Valul de căldură este definit în legislația României ca intervalul cu cel puțin două zile consecutive în care temperatura este mai mare de 37°C

după anul 1981. Evoluția intensității arșiței din România, în perioada 1961 – 2010, a arătat o tendință de creștere, mai ales după anul 1981.

Sub aspect pluviometric, tendințe de creștere ale cantităților de precipitații sezoniere sunt prezente în mare parte a țării în anotimpul de toamnă. Iarna, primăvara și vara au fost identificate tendințe semnificative de descreștere a cantității de precipitații în unele regiuni din estul și sud-vestul țării, alternate de episoade cu precipitații zilnice peste 20 litri/mp care generează la nivel local viituri rapide, care sunt din ce în ce mai frecvente, pe fondul creșterii ratei intensității ploii în intervale scurte de timp.

Creșterea capacității de adaptare la efectele schimbărilor climatice

Schimbările climatice afectează din ce în ce mai mult sectoare precum energia, transportul, mediul urban, resursele de apă, agricultura și silvicultura, dezvoltarea rurală.

Agricultura și dezvoltarea rurală sunt foarte vulnerabile la impactul schimbării climatice, iar riscurile asociate nu sunt egal distribuite. Există diferențieri regionale atât în probabilitatea de producere a fenomenelor extreme, cum este seceta și episoadele cu precipitații abundente, cât și în vulnerabilitatea, reziliența și capacitatea adaptivă a comunităților rurale la schimbarea climei. Diferențele sunt accentuate, mai departe, de polarizarea în dimensiunile fermelor agricole, caracteristică României. Cea mai afectată categorie este și va fi cea a fermierilor care practică agricultura de subzistență și de semi-subzistență.

Din punct de vedere al rezilienței și capacității de adaptare, **orașele** au nevoie acută de planificare atentă pentru a face față impactului schimbărilor climatice, amplificate de insulele de căldură ale orașului și de impermeabilizarea solului urban.

Impactul schimbării climatice va accentua și dezechilibrul dintre cererea și furnizarea de **resursă de apă** la nivelul bazinelor de alimentare, ceea ce va face necesare fie măsuri de reducere a cererii, fie identificarea unor noi surse în România următoarelor decenii.

Adaptarea trebuie să reprezinte un element important al politicii naționale, deoarece reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră într-un orizont de timp apropiat reprezintă un proces complex, ținând seama de creșterea evidentă a frecvenței și intensității fenomenelor meteorologice extreme. Capacitatea de adaptare cuprinde totalitatea instrumentelor, resurselor și structurilor instituționale necesare implementării în mod eficient a măsurilor de adaptare. Creșterea capacității de adaptare a României la efectele actuale și potențiale ale schimbărilor climatice, presupune monitorizarea impactului provocat de schimbările climatice, precum și a vulnerabilității socio-economice asociate; integrarea măsurilor de adaptare la efectele schimbărilor climatice în strategiile și politicile de dezvoltare sectorială și armonizarea lor intersectorială prin dezvoltarea de sinergii; identificarea măsurilor speciale privind adaptarea sectoarelor critice din punct de vedere al vulnerabilității la schimbările climatice.

România s-a aflat printre primele state care au semnat Protocolul de la Kyoto, din 2001 și au ratificat *Acordul de la Paris privind Schimbările Climatice*. În 2012 s-a adoptat Strategia Națională a României privind Schimbările Climatice 2013-2020. În anul 2016 prin HG nr.

739/2016 au fost aprobate Strategia națională privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon pentru perioada 2016 - 2020 și Planul național de acțiune pentru implementarea Strategiei naționale privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon pentru perioada 2016 – 2020.

Orizont 2020

- Integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în strategiile și politicile de dezvoltare sectorială și armonizarea lor intersectorială
- Conștientizarea iminenței schimbărilor climatice atât la nivelul politic al instituțiilor statului cât și în rândul tuturor cetățenilor, indiferent de vârstă

Ținte 2030

- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale
- Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate
- Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie
- Reducerea cu cel puțin 40% a emisiilor de gaze cu efect de seră față de nivelul anului 1990

Obiectivul 14: Viață acvatică

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Viața marină, clima, economia și bunăstarea socială depind de existența unor mări sănătoase. Schimbările climatice și concurența pentru resursele naturale adaugă presiuni suplimentare asupra mediului marin. Schimbarea climei și exploatarea nedurabilă a mediului acvatic constituie principalele amenințări pentru oceane și mări.

Strategia își propune prevenirea și reducerea poluării marine, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine, conservarea zonelor costiere și asigurarea unui pescuit durabil.

Conservarea ecosistemelor marine și a zonelor costiere

România are 245 km de coastă marină. Apele costiere românești ale Mării Negre sunt localizate între Chilia și Vama Veche. Relieful submarin al Mării Negre îl reprezintă un platou continental de 144.000 km².

Fluviul Dunărea este colectorul și emisarul către Marea Neagră al tuturor evacuărilor/emisiilor de poluanți din țările riverane, afectând calitatea apelor Dunării, ale Deltei Dunării, precum și ale zonei costiere a Mării Negre. Astfel, starea corpurilor de apă costiere este determinată în mare parte de fluviul Dunărea, dar și de sursele de poluare locale situate pe țărmul românesc al Mării Negre, precum și pe țărmul ucrainean al Mării Negre. Emisiile de azot și fosfor în fluviul Dunărea contribuie la eutrofizarea părții de nord-vest a Mării Negre.

Cantitățile semnificative de poluanți colectate de către Dunăre din tot bazinul, reprezintă o presiune semnificativă pentru apele costiere românești și, ca urmare, analiza corpurilor de apă costieră a indicat încadrarea în clasa ecologică moderată și proastă, respectiv în potențialul ecologic moderat și prost. Datorită procesului de eutrofizare a Mării Negre, România se identifică pe tot teritoriul ca fiind *zonă sensibilă*. O altă amenințare pentru apele marine o constituie deversările de petrol și poluările accidentale, ca urmare a rolului regiunii Mării Negre de rută de tranzit pentru principalele exporturi de petrol și gaze naturale.

România implementează prevederile *Directivei-cadru Strategia pentru mediul marin* și este parte la Convenția privind Marea Neagră. România a desemnat pentru zona sa costieră atât arii naturale protejate de interes național (rezervații naturale), cât și arii naturale protejate de interes European (situri Natura 2000) și internațional (rezervații ale biosferei, zone umede de importanță internațională). Zonele marine protejate prin Directivele UE privind habitatele și păsările au crescut în România de 4,7 ori, de la 1353 km² în 2008 la 6362 km² în 2016. Suficiența siturilor marine de importanță comunitară (SCI) este dată de *indicatorul de suficiență a acestora* măsurat de către Eurostat în întreaga UE; acesta a variat în anul 2013 de la 7% în Spania, la 100% în Germania, Estonia și Țările de Jos, la 95 % în Danemarca, la 88

% în Belgia, urmată de România cu 75%. În prezent, în România indicatorul de suficiență a site-urilor marine de importanță comunitară a depășit pragul de 100%.

Pentru menținerea și îmbunătățirea stării favorabile de conservare a speciilor și habitatelor se vor implementa planurile de management ale ariilor naturale protejate din zona marină, care vor contribui la atingerea stării ecologice bune a corpurilor de apă costiere și a stării bune a mediului marin.

În cadrul *Programului Operațional Sectorial de Mediu 2007-2013* a fost elaborat *Master Planul Protecția și reabilitarea zonei costiere*. Măsurile propuse au avut ca obiectiv stoparea eroziunii costiere, protejarea valorii bunurilor și creșterea siguranței locuințelor din zona costieră, în 2016 fiind date în folosință 60,66 ha de plaje noi.

În cadrul POIM 2014-2020 se continuă implementarea măsurilor stabilite în *Master Planul pentru protejarea și reabilitarea litoralului Mării Negre*, prin realizarea de proiecte pe *Sub Axa prioritară 5: Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor*. Scopul măsurilor care vor fi finanțate din fonduri de coeziune și naționale este acela de gestionare a principalelor riscuri generate de eroziunea costieră.

Datorită importanței economice a zonei costiere, a întinselor sale habitate naturale protejate (Rezervația Biosferei Delta Dunării, lacuri și lagune) și a poziției geografice, ca principal coridor de transport (șosele, căi ferate și căi navale) la frontiera estică a Europei sunt necesare, în continuare, măsuri de protecție și gestionare adecvate în vederea dezvoltării durabile.

România, co-inițiator al *Strategiei Ununii Europene pentru Regiunea Dunării*, alături de Austria, contribuie la elaborarea și implementarea acesteia alături de toate celelalte state riverane. Prin această strategie s-au propus acțiuni specifice pentru protejarea mediului în regiunea Dunării care se referă la protecția și calitatea apei, prevenirea riscurilor la inundații, precum și conservarea biodiversității, a peisajelor, protecția solului și calitatea aerului.

Pescuitul durabil

Stocurile de pește din Marea Neagră s-au deteriorat în mod dramatic în ultimele trei decenii, iar diversitatea capturilor de pește comercial s-a micșorat de la 26 de specii la 6. Acest lucru se datorează eutrofizării, introducerii de specii exotice și **pescuitului excesiv**⁷⁶.

Sturionii reprezintă o specie de pești migratori pe distanțe mari pentru a căror protejare se depun eforturi de către România, precum și de alte state din bazinul Dunării. Începând cu ianuarie 2012 s-a propus ca obiectiv al Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea Dunării (EUSDR) asigurarea populației viabile de sturioni și de alte specii indigene până în anul 2020, prin promovarea implementării *Programului Sturioni 2020*. În România măsurile de refacere și conservare a populațiilor sălbatice de sturioni din habitatele naturale vizează interzicerea (temporară) pe o perioadă de 5 ani (2016-2021) a pescuitului în scop comercial a speciilor

⁷⁶ Agenția Europeană de Mediu, 2015. Raport privind starea mediului – Regiunea Mării Negre

de sturioni vulnerabile și critic periclitate, precum și dezvoltarea acvaculturii de sturioni în scopul populării / repopulării de susținere a Dunării cu puiet de sturioni.

În ultimii ani în România s-a implementat legislația națională corespunzătoare domeniului de piscicultură și acvacultură, elaborându-se următoarele documente strategice pentru perioada 2014-2020: *Strategia Națională a domeniului pescăresc 2014-2020*, *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale a Domeniului Pescăresc 2014-2020*, *Planul strategic național multianual pentru acvacultură*, precum și legislația aferentă.

În perioada de referință s-a derulat *Programul Operațional pentru Pescuit* (POP 2007-2013) care a contribuit la realizarea viziunii strategice exprimate în *Planul National Strategic pentru Pescuit* și anume: „Un sector piscicol competitiv, modern și dinamic, bazat pe activități durabile de pescuit și acvacultură care ia în considerare aspectele legate de protecția mediului, dezvoltarea socială și bunăstarea economică”. Acest program a fost urmat de *Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime* (POPAM 2014-2020) care s-a concentrat pe atingerea obiectivelor de dezvoltare ale sectorului pescăresc.

Pescuitul și afacerile maritime sunt puternic interconectate și au un impact direct asupra mediului și a resurselor naturale, astfel încât dezvoltarea durabilă a acestui sector este integrată și promovată în toate activitățile POPAM.

Orizont 2020

- Dezvoltarea colaborării internaționale cu statele dunărene situate în amonte pentru îmbunătățirea stării ecologice a apelor Dunării și reducerea impactului negativ al efluenților asupra ecosistemelor marine la vărsarea în Marea Neagră
- Gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine și costale, pentru a evita impacturile negative semnificative, inclusiv prin consolidarea rezistenței acestora
- Întărirea capacității de patrulare navală și aeriană a apelor teritoriale și a zonei economice exclusive ale României, cu obiective multiple pentru depistarea surselor de poluare și combaterea braconajului
- Susținerea programelor de cercetare pentru conservarea ariilor protejate

Ținte 2030

- Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți
- Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile
- Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement

Obiectivul 15: Viața terestră

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Societatea umană a creat o „amprentă” imensă pe Pământ, iar acest impact impune asumarea unei responsabilități sporite, un management responsabil și activități corelate în domeniul protecției mediului. Pădurile sunt fundamentale pentru viața pe planetă. Gestionarea durabilă a acestora are un rol esențial în abordarea provocărilor globale actuale, precum și în combaterea reducerii biodiversității, a degradării solurilor și a prevenirii schimbărilor climatice. În plus, pădurile reprezintă un furnizor important al unei game largi de servicii ecosistemice care îmbunătățesc calitatea vieții, oferind numeroase avantaje pentru mediu, societate și economie, cum ar fi asigurarea securității alimentare, creșterea disponibilității apei și sporirea protecției așezărilor umane.

România a intrat în UE cu un capital natural valoros, în unele cazuri, acesta având caracter de unicat. Această contribuție trebuie să fie recunoscută și apreciată ca atare, inclusiv sub raportul sustenabilității financiare a investițiilor necesare pentru conservarea resurselor și menținerea serviciilor oferite de ecosistemele naturale la standardele stabilite la nivel de ONU și UE

Strategia are în vedere conservarea și utilizarea durabilă a ecosistemelor terestre, managementul durabil al pădurilor, combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații, dezvoltarea infrastructurii verzi, conservarea și protejarea zonelor umede, asigurarea conservării ecosistemelor montane, susținerea cercetării în domeniu, gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea defrișărilor abuzive și a tăierilor rase, tranziția către o economie circulară .

Conservarea biodiversității

Strategia UE în domeniul biodiversității urmărește cu prioritate atingerea obiectivului de stopare a pierderii biodiversității și degradării serviciilor ecosistemice în UE până în 2020, de refacere a ecosistemelor și serviciilor aferente acestora în măsura în care acest lucru este realizabil, precum și de intensificare a eforturilor pentru a se evita pierderea biodiversității globale. *Directiva privind habitatele și Directiva privind păsările pentru perioada 2007-2012 în conformitate cu articolul 17 din Directiva privind habitatele și cu articolul 12 din Directiva privind păsările*⁷⁷ au drept scop obținerea unui stadiu de conservare corespunzător al speciilor și habitatelor protejate.

⁷⁷ COM(2015) 219 final, 20.5.2015

După desemnarea în 2007 a 273 situri de importanță comunitară (SCI) și 108 *Arii de Protecție Specială Avifaunistică (SPA)*, însumând 17,84% din suprafața țării, în anul 2011 procesul de desemnare de noi situri Natura 2000 și extinderea unora dintre cele existente a continuat, ca urmare a declanșării în anul 2008 a procedurii de infrigement pentru desemnarea insuficientă de arii de protecție specială avifaunistică, fiind completate cu 108 situri de importanță comunitară (SCI) și 40 arii de protecție specială avifaunistică (SPA).

De asemenea, în anul 2016 au fost desemnate alte 54 de noi SCI și au fost extinse 29 din cele existente, precum și 23 de noi SPA, astfel că numărul total de situri NATURA 2000 s-a ridicat la 606 (din care 435 SCI și 171 SPA) acoperind circa 23% din teritoriul național.

Conform datelor Eurostat, indicele suficienței suprafeței terestre de situri Natura 2000 și numărului de specii protejate în România, conform Directivei Europene privind habitatele, era în anul 2013 de 93%, ceea ce indică un grad ridicat de conformare, puțin peste media UE de 92%. Prin declararea noilor situri NATURA 2000 în anul 2016 indicele suficienței suprafeței terestre de situri Natura 2000 s-a apropiat 100%. Cu toate acestea, conform celui mai recent raport de evaluare al Comisiei Europene privind statutul de conservare a habitatelor și a speciilor din România, reglementate de Directiva Habitate, 63% din evaluările biogeografice ale habitatelor au fost corespunzătoare în 2013 față de media UE de 16%, 28% erau considerate ca fiind necorespunzătoare – inadecvate, în timp ce media UE era de 47%, iar 7% necorespunzătoare – precare față de media UE de 30%. În ceea ce privește speciile, 19% din evaluări au fost corespunzătoare în 2013 comparativ cu media UE de 23%, 67 % necorespunzătoare – inadecvate, față de media UE de 42% și 6% necorespunzătoare – precare, față de media UE de 18%. S-a constatat că habitatele din România au avut cel mai bun stadiu de conservare din UE.

La nivelul anului 2016, în România s-a atins numărul de 945 arii naturale protejate la care se adaugă un număr de 23 de arii naturale protejate de importanță internațională și prin Legea nr. 95/2016 privind înființarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate (ANANP) și pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, ANANP a fost desemnată ca autoritate competentă pentru asigurarea managementului ariilor naturale protejate.

Conform datelor Ministerului Mediului, în anul 2017 numărul de arii naturale protejate și situri Natura 2000 care dispuneau de planuri de management aprobate era de cca. 300. Elaborarea planurilor de management a fost finanțată dintr-o linie bugetară specifică în cadrul *Programului Operațional Sectorial Mediu 2007-2013*.

Pentru a pune în aplicare *Inițiativa UE privind cartografierea și evaluarea ecosistemelor și a serviciilor acestora (MAES)*, a fost implementat proiectul *Demonstrarea și promovarea valorilor naturale pentru a sprijini procesul decizional în România*, derulat de Agenția Națională pentru Protecție Mediului, care include analiza politicilor publice privind nivelul de integrare a conceptului de ecosisteme și servicii ecosistemice în diferite sectoare: biodiversitate, schimbări climatice, pescuit și acvacultură, agricultură și dezvoltare durabilă, transporturi, energie, dezvoltare regională, turism, sectorul marin și cel silvic și stimularea tranziției către o economie verde pentru perioada 2014-2020.

Protecția și conservarea ecosistemelor forestiere

România s-a angajat să îndeplinească obiectivele naționale și globale, privind **gestionarea durabilă a pădurilor** și protejarea fondului forestier, precum și extinderea terenurilor acoperite cu vegetație forestieră, combaterea tăierilor ilegale și transparentizarea procesului de exploatare a masei lemnoase⁷⁸.

Suprafața totală a fondului forestier național în 2015 era de 6.555,1 mii ha, din care 48,7% proprietate publică a statului, 33,9% proprietate privată persoane fizice și juridice, 16,0% proprietate publică și 1,4% proprietate privată a autorităților administrativ teritoriale, reprezentând 27,5% din suprafața țării. Datele statistice din ultimii 7 ani arată o creștere ușoară a fondului forestier cu 0,66%.

Condițiile naturale și împrejurările social-economice deosebite au făcut ca în România să se mai păstreze suprafețe importante de păduri naturale, virgine și cvasi-virgine. Aceste suprafețe, localizate în proporție de 99% în regiuni montane, se restrâng însă cu rapiditate, ocupând în prezent mai puțin de jumătate din suprafața existentă în urmă cu 20-25 de ani. Integritatea naturală a ecosistemelor forestiere din România este indicată de prezența întregii game de faună europeană a pădurilor, incluzând 60% din populația totală de urși bruni și 40% din cea de lupi existente în întreaga Europă.

Gestionarea durabilă și dezvoltarea fondului forestier național și protecția strictă a pădurilor cu valoare conservativă excepțională constituie în prezent priorități care decurg din *Strategia Forestieră Națională* și din reglementările internaționale adoptate de țara noastră. Pentru protecția strictă a pădurilor virgine și cvasi-virgine a fost completat în anul 2016 cadrul legal și s-a aprobat reglementarea privind întocmirea *Catalogului Național al Pădurilor Virgine și Cvasi-virgine*, în care s-a introdus o suprafață de 14 mii ha, iar în iulie 2017 România s-a alăturat altor 10 state europene în inițiativa de a înscrie pădurile seculare de fag în patrimoniul mondial UNESCO, contribuția românească fiind de 39% din total patrimoniul comunitar.

De asemenea, în ultimii 5-6 ani s-a îmbunătățit cadrul legislativ și instituțional pentru menținerea integrității fondului forestier național și s-a interzis prin lege reducerea suprafeței împădurite. Gestionarea durabilă a pădurilor se asigură conform unui regim silvic unitar prin ocoale încadrate cu personal profesionist, indiferent de forma de proprietate a suprafețelor vizate. Se realizează trasabilitatea lemnului recoltat din păduri în urma creării *Sistemului Informațional Integrat de Urmărire a Materialelor Lemnoase (SUMAL)* în anul 2008 și perfecționării sale ulterioare prin utilizarea unor aplicații informatice inovatoare "Radarul pădurii" și "Inspectorul pădurii".

Protejarea solului

Fondul funciar al României cuprinde mari suprafețe cu soluri de o fertilitate superioară (printre cele mai potențial productive din Europa), multe dintre acestea necontaminate cu

⁷⁸Declarația națională privind implementarea Planului Strategic al ONU privind Pădurile, pentru perioada 2017 – 2030, în cadrul celei de-a 12-a sesiuni a Forumului Națiunilor Unite privind Pădurile, desfășurată la sediul O.N.U. în mai 2018

agenți chimici și deci propice pentru practicarea agriculturii ecologice (bio). Studiile de specialitate indică însă o degradare progresivă a calității solurilor prin dublarea, în ultimii 25 de ani, a perimetrelor supuse secetei și deșertificării, eroziunii, umidității excesive, salinizării sau acidificării ca efect a folosirii inadecvate a instalațiilor de irigare, a compactării datorită folosirii utilajelor grele și sărăcirii de materie organică prin aplicarea unor tehnologii inadecvate. În urma anchetelor inițiate de Eurostat privind evaluarea utilizării terenurilor pentru necesități de dezvoltare urbană și infrastructură se constată o amenințare la nivelul UE⁷⁹. Astfel, indicii de utilizare a terenurilor pentru necesități de dezvoltare urbană și infrastructură (pe cap de locuitor) a înregistrat o creștere ușoară începând cu anul 2012. Acest fenomen poate avea efecte negative sociale și de mediu, cum ar fi creșterea riscului de inundații, degradarea biodiversității și a habitatelor naturale, conducând chiar la încălzirea globală și reducerea terenurilor pentru producția alimentară. Situația reclamă măsuri urgente, dar acestea trebuie formulate într-o viziune pe termen lung, incluzând toate componentele politicii agricole și dezvoltării rurale și necesitând, în același timp, și investiții considerabile.

Pentru atenuarea efectelor secetei, combaterea deșertificării și reconstrucția ecologică a terenurilor degradate, sub coordonarea AFM a fost implementat *Programul de Îmbunătățire a Calității Mediului prin Împădurirea Terenurilor Degradate*. În perioada 2011-2017, conform datelor INS, suprafața împădurită pe terenuri degradate a fost de 5686 ha.

Orizont 2020

- Păstrarea poziției României ca țară cu cea mai mare diversitate biogeografică din Europa atât prin integrarea în continuare a politicilor de mediu în toate strategiile naționale și sectoriale relevante, cât și prin îmbunătățirea infrastructurii de mediu, conform standardelor și practicilor UE și prevederilor convențiilor internaționale asumate de România
- Refacerea și completarea băncilor de date genetice, în special pentru speciile autohtone sau endemice, precum și sprijinirea activităților de cercetare științifică în acest domeniu
- Asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri, zone umede, munți și terenuri aride, în conformitate cu obligațiile prevăzute de acordurile internaționale
- Atragerea și cointeresarea comunităților locale și a organizațiilor neguvernamentale, inclusiv a asociațiilor de vânătoare și pescuit sportiv, în acțiunile de combatere eficientă a braconajului, precum și de conservare a habitatelor sensibile și a biodiversității; compensarea pierderilor de venit ale proprietarilor de păduri sau de terenuri agricole situate în ariile naturale protejate

Ținte 2030

- Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Deltă) prin gestionarea integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede

⁷⁹ Eurostat's Land Use and Cover Area frame Survey (LUCAS).

- Conservarea și protejarea zonelor umede, între care se află și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa, ca parte a patrimoniului natural european și mondial
- Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă
- Susținerea instituțiilor și infrastructurilor de cercetare-dezvoltare de interes național și European pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural
- Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea defrișărilor abuzive și a tăierilor rase, introducerea unui sistem informatic integrat pentru monitorizarea exploatării și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, reglementarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și a elementelor de infrastructură în scopul limitării impactului schimbărilor climatice
- Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație pentru restabilirea/refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului
- Combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații

Obiectivul 16: Pace, justiție și instituții eficiente

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Dezvoltarea durabilă este și o paradigmă de funcționare a unei societăți echitabile. Această abordare implică o societate pașnică în care beneficiile dezvoltării durabile promovează accesul la justiție pentru toți și crearea unor structuri legislative și instituționale eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile. Dezvoltarea durabilă poate deveni o abordare funcțională doar dacă societatea va conștientiza și își va însuși această perspectivă ca pe o realitate firească.

Strategia are în vedere dezvoltarea capitalului social, promovarea toleranței, eradicarea violenței asupra copiilor și reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență, reducerea semnificativă a corupției, dezvoltarea instituțiilor eficiente și transparente la toate nivelurile, asigurarea procesului decizional receptiv, inclusiv participarea și reprezentarea cetățenilor la toate nivelurile și asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale.

Capitalul social, bazele unei societăți pașnice și incluzive

Capitalul social reprezintă legăturile, valorile comune și înțelegerile din societate care permit indivizilor și grupurilor să acționeze pe bază de încredere reciprocă și astfel să poată colabora⁸⁰. O societate pașnică și incluzivă, definită printr-un capital social ridicat, presupune cetățeni care se simt integrați, apreciați, cu un grad ridicat de satisfacție în plan social, profesional și încredere în instituții. Indicele Fericirii Globale cuantifică rata fericirii din 156 de state. În 2017, România se situa pe locul 52 din 117 de țări, care reprezintă o tendință de creștere față de 2008⁸¹. Un indicator care măsoară *rata fericirii* este simțul comunitar. Răspunsul la întrebarea „*dacă în caz de probleme, aveți rude sau prieteni la care puteți apela pentru ajutor?*” a fost afirmativ în 81% din cazuri în 2017, comparativ cu 74% în 2007. Un alt indicator relevant este *percepția libertății de a lua decizii*, la care 84% dintre respondenți au afirmat în 2017 că „*au libertate de a lua decizii*”, față de 69% în 2007.

Protecția și eradicarea violenței împotriva copilului

O societate pașnică începe cu o copilărie pașnică. Conform datelor de la Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, în 2017 s-au înregistrat 15.386 de sesizări, din care 11.129 au fost de neglijare, 1.736 de abuz emoțional și 1.235 de abuz

⁸⁰ OECD Insights: Human Capital

⁸¹ United Nations Sustainable Development Solution Network – The World Happiness Report 2018

fizic⁸². Deși lumea este conștientă de gravitatea violențelor, conform UNICEF există însă o toleranță față de „violențe ușoare” cum ar fi umilință, țipăte, jigniri și corecții fizice⁸³.

Conform literaturii de specialitate academică pe tema impactului și efectului pedepselor fizice asupra copiilor, între anii 1992-2012, s-a observat, fără nicio excepție, o corelație puternică între pedepsele fizice și creșterea agresivității copilului care are un impact detrimental pe parcursul vieții și limitează dezvoltarea copilului. Niciun studiu nu a găsit vreun beneficiu pentru pedeapsa fizică⁸⁴. Ținând cont că violență duce la și mai multă violență, este imperativă limitarea acestui fenomen pentru a pune temelile unei societăți durabile.

Multiculturalismul

Cultura definește societatea în care cetățeanul se poate realiza și, în același timp, contribuția cetățeanului la cultură este esențială pentru realizarea sa și aprofundarea principiilor sustenabilității. Din acest motiv, pentru însușirea principiilor dezvoltării durabile, cultura joacă un rol determinant. De la moștenirea culturală la meșteșugurile tradiționale creative, cultura este în egală măsură un factor de stimulare și un motor al celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile⁸⁵. Importanța culturii în dezvoltarea unei „sfere publice”, clădită prin dialog, este esențială în generarea „masei critice” necesare pentru a crea contextul potrivit.

O societate pașnică și inclusivă necesită acceptarea și aprofundarea valorilor multiculturalismului. Conform recensământului din 2011, excluzând cetățenii la care informația referitoare la etnia lor nu era disponibilă, circa 11% din populația României face parte dintr-o minoritate națională⁸⁶. România, ca stat civic, îi reprezintă pe toți cetățenii săi, indiferent de etnie. Această recunoaștere este strâns legată de cunoașterea și acceptarea celuilalt, prin dialog și educație. Dialogul între cetățeni reprezintă spiritul european care a fost codificat în tratatele și legislația UE și este componenta cheie în crearea cadrului unei societăți durabile care se definește prin înțelegerea reciprocă și aprecierea diversității culturale și etnice care îmbogățește România.

O variabilă importantă pentru promovarea multiculturalismului pentru minoritățile autohtone este cunoașterea percepției celuilalt. O asemenea înțelegere se bazează pe educație, pe cunoașterea istoriei și sensibilităților fiecăruia și continuarea luptei împotriva prejudecăților, a urii, a rasismului și a anti-semitismului. Cea mai bună cale pentru a combate discriminarea și prejudecățile este prin prevenție, însușirea definițiilor legale de către cetățeni și o legislație care să țină cont de documentele internaționale semnate de România și de cultura și tradițiile fiecărei etnii, lucru care se poate realiza numai prin însușirea valorilor multiculturalismului în crearea unei societăți pașnice și inclusive, unde nimeni nu se simte exclus.

⁸² Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție – Situații de abuz, neglijare, exploatare a copilului, 31.12.2017

⁸³ UNICEF România – „Nu e normal să fie normal” & UNICEF Media Center - Combating Violence Against Children – A Priority for Romania

⁸⁴ Joan Durrant PHD, Ron Ensom RSW – Physical punishment of children: lessons from 20 years of research

⁸⁵ UNESCO – Culture for Sustainable Development

⁸⁶ Recensământul 2011 - Populația după etnie la recensămintele din perioada 1930-2011 – județe

Un partener important, care va ajuta la realizarea „masei critice” necesare pentru crearea unui viitor durabil, îl reprezintă cultele religioase. Dintr-o perspectivă istorică, religia a jucat un rol important în dezvoltare prin promovarea valorilor comune care depășesc particularitățile fiecăruia și principiul că putem crea o lume mai bună și mai echitabilă. Ținând cont de importanța implicării tuturor segmentelor populației, implicarea cultelor religioase este esențială în răspândirea valorilor necesare în crearea unei societăți durabile prin promovarea dialogului și colaborarea pe obiective comune.

Scăderea demografică

Scăderea demografică este o problemă majoră în crearea unei societăți durabile. Deși, conform Eurostat, media numărului de copii născuți la o femeie a crescut de la 1,6 în 2008 la 1,64 în 2016⁸⁷, conform INS, rata sporului natural al populației României la 1.000 de locuitori a scăzut de la 3 în 1990 la -1,4 în 2008 și la -3,1 în 2017⁸⁸.

Una din variabilele care contribuie la scăderea demografică este migrația populației în străinătate. *Strategia Națională pentru Românii de Pretutindeni pentru perioada 2017-2020*⁸⁹ pune în evidență faptul că, între 2005 și 2015 s-au stabilit în străinătate între 3,5 și 4,0 milioane de persoane, din care 2,8 milioane de persoane trăiesc într-o altă țară membră a Uniunii Europene. Conform *Raportului Internațional privind Migrația* publicat de ONU, în 2015, România ocupa locul 17 ca mărime a diasporei mondiale. Raportat la creșterea diasporei, România s-a clasat pe locul 2 din lume în perioada 2005-2015 cu o creștere a diasporei de 7,3% pe an după Siria, care a înregistrat o creștere de 13,1% în aceeași perioadă⁹⁰.

Scăderea populației va avea un efect negativ asupra capacității României de a se dezvolta și prezintă deja o provocare. Conform Agenției Europene de Mediu, deși populația României în 2015 a fost estimată la 19,511 milioane, pentru 2030 se prognozează o scădere a numărului populației la 17,639 milioane; pentru 2050 la 15,205 milioane iar pentru 2100, dacă tendințele natalității nu se vor schimba, la 10,7 milioane⁹¹. Deși o prognoză pentru anul 2100 ignoră multe variabile care nu pot fi luate în considerare, ea reprezintă un semnal de alarmă.

Transparența și accesul la justiție

Au fost înregistrate progrese instituționale și normative substanțiale în ceea ce privește instituirea unui sistem independent, imparțial și eficient în justiție, fiind totodată înregistrată o îmbunătățire a transparenței și a responsabilizării magistraților în realizarea unui act de justiție de calitate.

⁸⁷ Eurostat – Total fertility rate

⁸⁸ INS - Rata sporului natural al populației pe medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe

⁸⁹ Strategia Națională pentru Românii de Pretutindeni pentru perioada 2017-2020

⁹⁰ UN – International Migration Report 2015: Highlights

⁹¹ European Environment Agency – Population trends 1950 – 2100: globally and within Europe

<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/total-population-outlook-from-unstat-3/assessment-1>

Toate instrumentele pentru monitorizarea funcționării în cele mai bune condiții a instanțelor și a situației resurselor umane sunt incluse în Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar 2015-2020⁹² și în Planul de acțiune⁹³. Unul dintre factorii care contribuie la îmbunătățirea calității actului de justiție, asigurând un grad ridicat de transparență și înțelegere, îl reprezintă accesibilitatea cetățenilor la diferite informații on-line despre sistemul judiciar.

Siguranța publică

În ultimii ani, România și-a definitivat progresele în ceea ce privește alinierea la standardele europene în materia prevenirii și combaterii traficului de persoane, având în prezent reglementări naționale conforme cu standardele europene și internaționale.

În ceea ce privește activitatea legată de continuarea pregătirii aderării României la Spațiul Schengen, vizitele de evaluare au arătat că România îndeplinește toate condițiile tehnice încă din anul 2011, iar din punct de vedere al cooperării polițienești este membru *de facto* încă din noiembrie 2010. La finalul anului 2017 România era furnizor a 1.395.962 de semnalări cu privire la persoane și bunuri introduse de autoritățile naționale de aplicare a legii, Sistemul de Informații Schengen gestionând 76.482.496 de semnalări introduse de toate cele 28 de state.

Eficiența instituțiilor administrative

Pentru consolidarea eficientizării instituțiilor administrației publice centrale și locale a fost aprobată *Strategia pentru consolidarea administrației publice pentru orizontul de timp 2014-2020* (SCAP 2014-2020), având ca obiective: adaptarea structurii și mandatului administrației la nevoile cetățenilor și la posibilitățile reale de finanțare; implementarea unui management performant în administrația publică; debirocratizare și simplificare pentru cetățeni, mediul de afaceri și administrație; consolidarea capacității administrative publice de a asigura calitatea și accesul la serviciile publice. Strategia este în implementare, finanțarea măsurilor prevăzute prin SCAP 2014-2020 fiind asigurată prin *Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020* (POCA 2014-2020).

Adoptarea tehnologiilor digitale la nivelul administrației publice și în sistemul bancar este principalul accelerator al economiei românești care conduce la reducerea birocrăției, stimularea incluziunii financiare în rândul populației și la reduceri de costuri pentru produse și servicii. De asemenea, este în desfășurare *Programul Național de Cadastru și Carte Funciară* (PNCCF), gestionat de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, prin care se finanțează înregistrarea imobilelor în sistemul integrat de cadastru și carte financiară. Finalizarea acestui demers ar asigura dreptul la proprietate și control asupra terenurilor în toată țara.

⁹² Hotărâre nr. 1155 din 23 decembrie 2014 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a sistemului judiciar 2015 – 2020

⁹³ Hotărâre nr. 282/2016 din 13 aprilie 2016 privind aprobarea Planului de acțiune pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului judiciar 2015 – 2020

Orizont 2020

- Aplicarea riguroasă a prevederilor legale existente privind combaterea și condamnarea oricăror acte de violență, abuz, exploatare, trafic de persoane sau discriminare de orice fel, îndeosebi în privința copiilor, femeilor sau persoanelor cu dezabilități, indiferent de rasă, religie, gen sau orientare sexuală
- Reforma regimului de executare a pedepselor prin modernizarea instituțiilor de detenție, consolidarea sistemului de probațiune și aplicarea dispozițiilor legale privind reintegrarea socială a persoanelor private de libertate
- Redactarea și începerea implementării unei Strategii naționale pentru încurajarea creșterii demografice.
- Asigurarea unui tratament corect și nediscriminatoriu pentru cetățenii români aflați temporar la muncă în străinătate prin intervenții oficiale de susținere a intereselor acestora pe lângă autoritățile statelor respective
- Utilizarea extinsă a tehnicilor digitale avansate în elaborarea și modelarea integratoare a programelor și proiectelor de dezvoltare în vederea optimizării deciziilor privind stabilirea priorităților și alocarea rațională a resurselor financiare pe criterii de rentabilitate și competitivitate
- Identificarea și implementarea soluțiilor de stimulare a digitalizării economiei României prin introducerea tehnologiilor digitale în administrația publică și în sfera serviciilor financiar bancare
- Combaterea corupției, fraudei și altor delikte economice prin toate mijloacele legale disponibile indiferent de poziția socială sau economică a persoanelor vizate

Ținte 2030

- Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumpției de nevinovăție
- Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice
- Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe
- Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor
- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile
- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile
- Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor digitalizate on-line.

Obiectivul 17: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor

Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

România, ca membră a comunității internaționale și a familiei europene, își asumă responsabilitatea de a se implica în efortul comun pentru sprijinirea dezvoltării durabile. Problemele globale impun soluții globale, această abordare necesită și colaborare, respectiv finanțare publică (națională și internațională) pentru atingerea obiectivelor din Agenda 2030.

În vederea sprijinirii acestui obiectiv, prin strategie, România înțelege să-și susțină angajamentele internaționale, aderarea la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică și să joace un rol proactiv pe plan european și internațional.

Asistența Oficială pentru Dezvoltare (AOD)

România a devenit stat donator de asistență oficială pentru dezvoltare în 2007, odată cu accesarea la UE. Volumul fondurilor alocate în acest scop din bugetul național a crescut de la 0,11% din venitul național brut în 2014 la 0,14% în 2016. Prin politica sa de cooperare pentru dezvoltare, România își propune să contribuie la lupta împotriva sărăciei extreme și să vină în sprijinul dezvoltării de instituții democratice sustenabile în țări aflate în curs de dezvoltare prin împărtășirea propriilor experiențe.

Asistența bilaterală se realizează în parteneriat cu instituții publice, organizații internaționale, reprezentanți ai societății civile sau ai mediului privat sub formă de proiecte de dezvoltare, împrumuturi sau granturi, burse de studiu pentru învățământul liceal sau universitar (către 80 de state), sprijin bugetar, asistență umanitară. Ca volum efectiv, principalele destinații ale asistenței oficiale pentru dezvoltare acordate de România au fost statele din regiunea lărgită a Mării Negre, din Parteneriatul Estic și din Balcanii de Vest dar și state din Africa de Nord și Orientul Mijlociu (MENA) și statele insulare din Caraibe și Pacificul de Sud (CARICOM).

Din anul 2013 România a devenit principalul donator de asistență pentru dezvoltare pentru Republica Moldova, dar și principalul său partener economic (din 2014). Printre prioritățile programelor derulate s-a pus un accent special pe promovarea bunelor practici în domeniul justiției și combaterii corupției, revitalizarea camerelor de comerț și industrie, modernizarea sistemului de educație de la cel preșcolar (construirea de grădinițe) la colaborarea inter-universitară, funcționarea optimă a instituțiilor centrale, autorităților locale și a organismelor societății civile.

Aproximativ 20 de ministere și instituții publice din România contribuie anual la programul României de cooperare pentru dezvoltare. Principale state beneficiare de asistență pentru dezvoltare au fost în ultimii ani Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Albania, Georgia, Armenia, Turcia, Egipt, Tunisia, Iordania, Siria, Maroc.

Asistența multilaterală a fost materializată prin contribuții la bugetele specifice ale UE, organizațiilor sau instituțiilor specializate din sistemul ONU sau prin participarea la fonduri comune cum ar fi *Fondul Verde pentru Climă*.

Înființată în 2016, Agenția României de Cooperare Internațională pentru Dezvoltare (RoAid), sub coordonarea Ministerului Afacerilor Externe, este responsabilă de implementarea programelor și proiectelor din domeniul cooperării pentru dezvoltare și ajutorului umanitar. Prin noul cadru legislativ adoptat în 2016 se urmărește eficientizarea acordării asistenței pentru dezvoltare statelor beneficiare de AOD și consolidarea cooperării cu partenerii strategici. RoAid își concentrează activitatea în fiecare țară în funcție de prioritățile tematice și geografice stabilite ținându-se cont de expertiza României și de avantajele comparative, reflectând de asemenea prioritățile comunității internaționale, activitățile celorlați donatori cât și politicile naționale de cooperare pentru dezvoltare.

Uniunea Europeană

Uniunea Europeană, împreună cu statele sale membre, s-a angajat să joace un rol activ în scopul accelerării progreselor în direcția atingerii obiectivelor de dezvoltare durabilă, pentru a se asigura responsabilizarea în fața cetățenilor și pentru a se garanta că „nimeni nu este lăsat în urmă”. Astfel, ca urmare a schimbului de opinii și a exprimării pozițiilor naționale privind politicile de dezvoltare durabilă într-o manieră integrată, statele membre UE au agreeat poziții comune concretizate prin adoptarea unor documente precum:

- Comunicarea privind pașii următori pentru un viitor durabil al Europei – acțiunea europeană pentru durabilitate
- Comunicarea privind un nou consens european privind dezvoltarea
- Comunicarea privind un parteneriat reînnoit cu țările din Africa, Zona Caraibilor și Pacific
- Concluziile Consiliului UE privind acțiunea UE pentru implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă *Un viitor european durabil: Reacția UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*.

Securitatea națională și parteneriatele internaționale

De la nivelul global al Națiunilor Unite, până la cel regional al UE, de la angajamentele politico-militare ale Alianței Nord-Atlantice, până la eforturile instituțiilor de la nivel național, securitatea necesită contracararea unui spectru larg de amenințări prin măsuri coerente și integrate în domeniul politic, economic, societal, militar și ecologic. Dimensiunea ecologică a securității include trei direcții: problemele de mediu cauzate de război sau conflicte armate, disputele internaționale generate de controlul, accesul sau posesia resurselor și dezastrele naturale sau catastrofele industriale.

Ministerul Apărării Naționale, recunoscând importanța protecției mediului, ca dimensiune a securității naționale și garanție pentru o dezvoltare durabilă, a desfășurat activități specifice, atât la nivel național cât și internațional, acționând astfel pentru îndeplinirea angajamentelor asumate de către România în cadrul Alianței Nord-Atlantice. România are, în prezent, vizibilitate suficientă și dispune de un real potențial de imagine în cadrul Alianței Nord Atlantice în domeniul protecției mediului, iar conjunctura poate fi exploatată pentru consolidarea poziției deținute și continuarea eforturilor de impunere ca lider de domeniu.

Coerența politicilor în plan intern

Având în vedere că procesul de implementare a obiectivelor de dezvoltare durabilă stabilite în Agenda 2030 trebuie coordonat de guvernele naționale, dat fiind amploarea acesteia, și că natura aspectelor pe care le vizează presupune un grad ridicat de coerență și coordonare a politicilor sectoriale, dar și cunoașterea modelelor altor state, unde coordonarea este asumată la cel mai înalt nivel politic, prin Hotărârea Guvernului nr. 313/2017, a fost înființat Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, care funcționează în cadrul aparatului de lucru al Guvernului, în subordinea prim-ministrului. Departamentul are funcții de coordonare a activităților de implementare rezultate din setul de 17 ODD ale Agendei 2030, de planificare și de integrare a datelor și informațiilor comunicate de către instituțiile cu atribuții în domeniu, de raportare către Guvern, asupra elaborării sau implementării setului de măsuri de dezvoltare durabilă la nivel național, precum și de coordonare a activităților de localizare și prioritizare a țărilor și obiectivelor specifice, de monitorizare a indicatorilor dezvoltării durabile, de formulare de propuneri, de reprezentare internă și externă a Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă.

În vederea asigurării coerenței politicilor în domeniu, este nevoie, totodată, de întărirea cadrului strategic prin elaborarea unui *Plan de Acțiuni*, realizarea unui cadru legal și instituțional adecvat, precum și de actualizarea setului de indicatori naționali specifici.

Orizont 2020

- Sprijinirea unor soluții realiste, favorabile țărilor în curs de dezvoltare în cadrul dezbaterilor interguvernamentale din cadrul Uniunii Europene, a ONU, precum și a instituțiilor sale specializate pe tema dezvoltării durabile
- Încurajarea investițiilor și altor activități economice ale unor întreprinzători din România, precum și a proiectelor bazate pe voluntariat, în special la inițiativa tinerilor, care au ca obiect promovarea principiilor și practicilor dezvoltării sustenabile în țări mai puțin dezvoltate
- Sprijinirea comunităților de români din străinătate prin asigurarea accesului la cursuri de limbă și cultură românească și dezvoltarea lectoratelor de limbă și literatură română în cadrul universităților din Europa și din lume

Ținte 2030

- Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv-țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030
- Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate
- Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică
- Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional

Capitolul III: Implementare și monitorizare

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a adus o nouă viziune nu doar în ceea ce privește esența obiectivelor stabilite, respectiv caracterul universal și interconectat al acestora, dar și în ceea ce privește implementarea obiectivelor și monitorizarea acestora, care se bazează pe recunoașterea faptului că succesul materializării nu depinde doar de actorul stat, ci și de ceilalți actori implicați, până la cetățean.

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, denumită în continuare Strategie, ținând cont de particularitățile României și în urma consultărilor întreprinse și a semnalelor primite de la participanții la numeroasele dezbateri publice inițiate cu reprezentanți din toate segmentele societății, stabilește prioritățile naționale în contextul dezvoltării durabile. Strategia reprezintă modalitatea de conectare practică, de articulare a României la parteneriatele naționale, regionale, europene și globale specifice. Totodată, ca efect al participării voluntare a României la raportările periodice cu privire la stadiul implementării Agendei 2030, Strategia contribuie la creșterea credibilității, eficacității și impactului politicilor implementate.

Implementare

Comitetul Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă

O implementare de succes implică un **cadru legislativ și instituțional** consolidat, cu mecanisme funcționale și cu stabilirea de roluri clar definite. Așa cum s-a prevăzut și în Strategia adoptată în 2008, se impune instituirea unui **Comitet Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă** sub președinția Prim-ministrului, iar în absența acestuia de un viceprim-ministru desemnat. Comitetul Interdepartamental are în componență membri ai guvernului. Elaborarea actelor normative precum și reprezentarea la nivel național și internațional, revine fiecărei autorități publice centrale reprezentate în Comitetul Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă, pe domeniul său de competență, în relație cu domeniul dezvoltării durabile.

Comitetul, care se va înființa prin Hotărâre a Guvernului, va elabora **Rapoarte anuale** privind implementarea Strategiei și va aproba **Planul de acțiuni** pe care îl va înainta spre avizare Guvernului României. Secretariatul permanent al Comitetului Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă va fi asigurat de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul aparatului de lucru al Guvernului. Comitetul Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă va înainta Raportul anual Parlamentului României.

Comitetul interministerial pentru coordonarea integrării domeniului protecției mediului în politicile și strategiile sectoriale la nivel național, care funcționează pe lângă autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, conform HG 741/2011, va continua să coordoneze integrarea dimensiunii de mediu a dezvoltării durabile.

Nuclee pentru Dezvoltare Durabilă și experți

Pentru coordonarea eficientă a implementării Strategiei se va consolida cadrul instituțional existent prin suplimentarea numărului de personal al **Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă**.

La nivelul autorităților publice centrale, cu atribuții în domeniul dezvoltării durabile, se vor crea **nuclee** pentru dezvoltare durabilă, acolo unde nu există, formate din personal existent, care să urmărească atât implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ce țin de domeniul de activitate al instituției, cât și să reprezinte punți de legătură între fiecare instituție și Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, pe de o parte și Institutul Național de Statistică pe de altă parte.

Pentru creșterea capacității administrative a instituțiilor publice implicate, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă va facilita organizarea de **cursuri de formare** de experți în dezvoltare durabilă pentru personalul implicat în implementarea strategiei.

Coaliția pentru Dezvoltare Durabilă

În spiritul Agendei 2030, pentru o implementare eficientă a Strategiei este nevoie de sprijinul și **implicarea tuturor actorilor**. Tineretul, organizațiile neguvernamentale, sectorul privat, autoritățile locale, sindicatele, patronatele, institutele de cercetare-dezvoltare și inovare, sfera academică, mass media, cultele religioase, fermierii, vârstnicii, familiile trebuie implicați în acțiunile conexe implementării. Pentru asigurarea unui dialog continuu, se va facilita *înființarea unei coaliții pentru dezvoltare durabilă*, din reprezentanți ai societății civile.

Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă

Pentru a asigura participarea constantă a mediului academic, a cercetării și a societății civile, respectiv urmărirea efectelor politicilor din domeniul dezvoltării durabile, se va constitui **Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă**, la inițiativa Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă, prin Hotărâre a Guvernului, compus din personalități din mediul științific și academic, reprezentanți ai comunității de afaceri, ai partenerilor sociali și ai societății civile. Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă va avea rolul de a oferi consultanță, suport științific și tehnic, de a iniția și elaborare documente programatice și metodologii pentru implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

De asemenea, **Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă** va avea rolul de a susține și încuraja implementarea de bune practici relevante pentru România, cu rezultate pozitive la nivel european și internațional, în cadrul mecanismelor administrațiilor publice implicate în procesul de dezvoltare durabilă.

Plan de acțiune și alte inițiative

Pe lângă un cadru instituțional funcțional, existența planurilor de acțiune concrete și asigurarea coerenței politicilor de dezvoltare durabilă sunt esențiale pentru atingerea Țintelor Strategiei. Astfel, se va avea în vedere elaborarea, până cel târziu la finalul anului 2019, a unui *Plan de acțiune* pentru materializarea obiectivelor care să țină cont de propunerile transmise de toate organizațiile în faza de consultare și dezbateră publică a strategiei, prin implicarea tuturor actorilor participanți la implementare.

Strategia cuprinde liniile de dezvoltare și constituie baza pentru strategiile sectoriale, regionale și locale viitoare. Dezvoltarea durabilă, contextualizată la particularitățile României prin această strategie, prezintă un cadru conceptual în spiritul căruia strategiile sectoriale trebuie armonizate. Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă va asigura coerența politicilor în domeniul dezvoltării durabile și va fi consultat în cazul proiectelor de acte normative ce urmează a fi adoptate de către Guvernul României și care au incidență directă asupra obiectivelor stabilite în strategie.

Pentru eficiență și transparență în implementarea strategiei, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, împreună cu celelalte structuri implicate în implementare și monitorizare, vor dezvolta *Programe de comunicare, informare și conștientizare* cu implicarea tuturor instituțiilor și cetățenilor.

Monitorizare

Institutul Național de Statistică și setul de indicatori naționali

Institutul Național de Statistică, va actualiza, în cel mult 2 ani de la aprobarea prin act normativ a Strategiei, setul de indicatori naționali, în vederea măsurării implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă, având la bază noile obiective prioritare stabilite prin strategie și ținând cont de setul de indicatori stabiliți la nivelul ONU și al UE pentru implementarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă.

În activitatea de colectare a datelor de la autoritățile administrației publice centrale și locale, pentru indicatorii de dezvoltare durabilă cuprinși în setul actualizat, INS va fi sprijinit de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă.

Raportare – Nivel UE și ONU

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă va susține raportarea periodică către UE a progreselor înregistrate de România în direcția punerii în aplicare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, a participării active la noul consens european și mondial privind dezvoltarea, deoarece acest proiect ambițios răspunde tendințelor și provocărilor globale, care pentru prima dată sunt universal acceptate și aplicabile tuturor țărilor, iar UE s-a angajat să fie lider în punerea în aplicare a acestora.

În cadrul mecanismului de urmărire și revizuire introdus de Agenda 2030 la nivel ONU, statele membre sunt încurajate să realizeze **evaluări periodice ale progreselor realizate**.

Până în anul 2018, 102 de state au prezentat raportări voluntare în fața Forumului Politic la Nivel Înalt privind Dezvoltarea Durabilă (HLPF), printre care și România. Până în 2030, România își propune să mai prezinte cel puțin două raportări.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă 2030 va fi revizuită sau actualizată, la inițiativa Guvernului României, prin Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, ori de câte ori se impune, în conformitate cu evoluția implementării pe plan național a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă și cu noile decizii și/sau recomandări ale instituțiilor Uniunii Europene și ale Organizației Națiunilor Unite.